

על הצדיקים ועל החסידים

אהבת השי"ת
מידות טובות
פרשת השבוע
אלומות אור
מרבתינו צדיקי עולם
פרשת כי תצא | תשפ"ו

ר' דוד בודניק לא שם לבו
לכלב הענק המתקרב אליו

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל

וְאַתָּה עֵינִי וְיָגַע וְלֹא יָרָא אֱלֹקִים (כג)

אנחנו עומדים ממש בפתחו של חודש אלול - ימי הרחמים והסליחות, ימים שבהם "המלך בשדה" והלבבות כולם משתוקקים להתקרב, להתעלות, להתנקות ולשוב אל אבינו שבשמיים. כולנו מחפשים את המסילה שתעורר את הנשמה, שתשבור את העייפות ותכניס בנו חיוניות חדשה בעבודת ה'.

כדי שנזכה לנצל את הימים הקדושים האלו ולהגיע לימי הדין כשאנו מרוממים יותר, בחרתי להביא בפניכם כמה פנינים יקרות מתוך אוצרו הבלתי נדלה של הגה"צ, מגיד המשרים רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל. כדרכו בקודש, אלו דברים המתוקים מדבש ונופת צופים. סיפורים ומאמרים שיש בהם ניחוח וטעם של פעם.

הכתבה המלאה בעמודים 4-5

גם אני בילדותי חשבתי שאני צדיק,
ושמעתי שיש ספרי מוסר, ופחדתי לפתוח
אותם, כי מי יודע מה כתוב שם

מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצוק"ל על אלול

אחד מתל אביב, שיש לו שם בית כנסת והוא אומר שיעורים לבעלי בתים, ויש ביניהם כמה בעלי בתים יותר חשובים, ופעם נזדמן לו באלול ללכת עם האחד הכי חשוב שביניהם, שהיה אדם רציני ותמיד בא לשיעור, והלך איתו כנראה בדרך אחרי השיעור, ואמר לו הרב, עכשיו אלול וצריכים להתחזק... וענה אותו אדם, במה להתחזק?! אצלי כל השנה זה כמו אלול ואין לי צורך בשום חיזוק, כל היום מסודר ומתוכנן אצלי, עם תפילות ועם כל מה שצריך, ואין לי במה להתחזק, כך הוא חשב שהוא צדיק.

ונוכחתי לראות שאני בכלל
לא צדיק

ובאמת גם אני בילדותי חשבתי שאני צדיק, ושמעתי שיש ספרי מוסר, אבל פחדתי לפתוח אותם ולקרוא בהם, כי מי יודע מה שכתוב שם, במסילת ישרים, ובראשית חכמה על הגיהנום, פחדתי מספרי מוסר, עד שפעם אחת, כנראה שזה היה מן השמים, נזדמן לי לפתוח 'חיי אדם' בהלכות ראש השנה ויום כיפור, שיש שם דברי חיזוק על מה לחזור בתשובה, ומסביר שם מה הם החטאים שעלולים להיכשל בהם, כזה המשך בעמוד 2 <<<

אנו נמצאים בחודש אלול, ובדרך כלל באלול תמיד יש התעוררות, כי עכשיו אלול! ובעבר הרגישו את זה מאוד. וסיפר לי אדם מבוגר מה שהיה בזמנו לפני יותר ממאה שנה, שהיו נוסעים בעגלות עם עגלונים, להעביר משאות או מעיר לעיר, והעגלונים בשוק היו מחכים שמישהו יבוא, ולפעמים היו מתקוטטים ביניהם, והם היו אנשים פשוטים ביותר, שכל החכמה שלהם היה רק לרתום את הסוס ולהצליף עליו עם השוט, אבל באלול כשהיה איזה מריבה ביניהם, היה אחד אומר לשני: הרי היום אלול, ואיך אתה מדבר?! כך היה מפחיד אותו, העגלון הפשוט ביותר, שהיה עם הארץ גמור, אלול היה מפחיד אותו, כך היה המציאות.

וכיום פחות מרגישים את זה. סיפר לי רב

ובאמת ספר-המוסר שרגילים ללמוד באלול הוא 'שערי תשובה', ויש שם ארבעה שערים: בשער הראשון מבאר את עשרים עיקרי התשובה, ובשער השני מבאר ששה דרכים המעוררות לתשובה, שהם סיבות המעוררות את האדם לתשובה, ובשער השלישי מבאר את המדרגות של כל המצוות...עד המדרגה העשירית של אלו שאין להם חלק לעולם הבא, ויש שם רשימה גדולה מאד.

אינני רוצה לומר את זה ומי שרוצה יכול לעיין שם

וכבר אמרתי פעם שבמדרגה העשירית כתוב דבר אחד שאינני רוצה לדבר עליו, שיש כת הנקראים 'שונאי השם', וכתוב שם שבעה דברים שהם לא דיבור ולא מעשים, רק בלב יש איזה מחשבות, הרהורים בלב, ורבינו יונה כותב שם שיכול להיות אפילו אדם שומר תורה ומצוות ועושה חסד ומקיים תרי"ג מצוות, אבל בלב יש לו מחשבה שנקרא בה שונא השם רח"ל, אינני רוצה לומר את זה ומי שרוצה יכול לעיין שם (אות קס), ומרן המשגיח זללה"ה היה מדבר על זה, שרואים ברבינו יונה שם שאפשר להפסיד עולם הבא ממחשבה אחת שבלב, ואמנם אפשר לחזור בתשובה, אם מתחרטים ועושים תשובה, אבל אם לא עושים תשובה מפסידים את העולם הבא רח"ל.

(דרכי החיזוק, כי תצא תשפ"ה)

חטא וכזה חטא וכזה חטא, הרבה מיני חטאים. ונוכחתי לראות שאני בכלל לא צדיק, וגם אני נכשל בחלק מהדברים האלה, ואמנם נכון שאני מתפלל, אבל האם התפילה בכוונה כמו שצריך? וברכת אבות? וביטול תורה? ולשון הרע? ועוד כל מיני דברים כאלה, אינני זוכר כעת את הפרטים, אבל ראיתי הרבה דברים שיש לי מה לתקן, ולא הצטערתי על זה, אלא שמחתי! כי עכשיו אני יודע מה לתקן ויודע את הבעיה שיש לי, וכך קיבלתי טעם במוסר, כי בספרי המוסר כתוב מה שצריך לתקן, וצריכים לדעת את זה.

וכי אני צדיק, הרי בוודאי שאינני צדיק

וראיתי שגם מרן המשגיח זללה"ה כותב על זה באור יחזקאל (אלול) כי הבעיה היא שלא חושבים, והשכל אינו פועל, שהרי כל אדם בטוח שיש לו מה לתקן, ולא מדובר באנשים שחושבים עצמם למושלמים כאותו בעל הבית שהזכרנו... אלא כל אחד מבין שיש לו משהו שצריך לתקן ואף אחד לא חושב עצמו לצדיק גמור, ואם ישאלוהו במה אתה רשע ומדוע אינך צדיק, הוא ישיב בפליאה, וכי אני צדיק, הרי בוודאי שאינני צדיק, אבל אם ישאלוהו ומדוע לא, אמור נא מהו החטא שלך, הוא שוב יאמר, בוודאי יש לי הרבה חטאים, ואין צריך לפרטם, כי הרי אינני לומד מוסר ובוודאי שיש לי חטאים... אבל אם יחזרו וישאלוהו, אף על פי כן, תגיד מה הם החטאים, הוא לא ידע להשיב! ומאחר שאינו יודע מה הם החטאים, כיצד יחזור בתשובה עליהם!!!

דבר אחד שאינני רוצה לדבר עליו

לכן מי שהוא בעל שכל מתחיל לחשוב מה לתקן עכשיו, ולכל הפחות פרט אחד שצריך תיקון, כי אם רק יהיה בטוח שהוא רשע ולא יחשוב לתקן כלום, רק יבוא מזה לייאוש, ויטיאש מעצמו, והייאוש הוא נגד השכל, כי הרי יש תשובה, ואפשר לחזור בתשובה, יש שערי תשובה ויש מצות התשובה, כמו שכתוב (דברים ל) "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצווך היום", ופירש הרמב"ן שזה נאמר על מצות התשובה, ועל זה כתוב בהמשך שם "לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא", דהיינו שזה לא קשה, ואפשר לעשות תשובה בנקל, ולכן אין להתיאש, אלא צריך להתחיל לברר ולעשות תשובה!

כל שבוע הגליון אצלכם במייל

כתבו לנו ונשמח לצרף אתכם לרשימת המנויים

A950850750@GMAIL.COM

אבל ליצר הרע יש 'עין טובה' על הבחורים האלו בתחילת דרכם, וצריך לקרבם ולהתעניין בכל צרכיהם במאור פנים

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א בדברים לבני הישיבות

ויש לזכור את חשיבות הזמן, שכל מי שחוטף אפילו זמן מועט נוסף ללימוד התורה, ומוסיף כאן דקה (מינוט) ואח"כ עוד דקה, הרי הוא זוכה, ובעז"ה 'נוצר תאנה יאכל פריה', ולבסוף יראו את פרי העמל שאתם משקיעים היום בתורה הק'. גם יש לעורר על הבחורים הותיקים שבישיבה הק' שיש עליהם לקבל בסבר פנים יפות את הבחורים שזה עתה באו להיכל הישיבה הק' עם רצון טוב לגדול תלמידי חכמים, אבל ליצר הרע יש 'עין טובה' על הבחורים האלו בתחילת דרכם, וצריך לקרבם ולהתעניין בכל צרכיהם במאור פנים. וזהו מעין המצוה של אהבת הגר וכמבואר בספר החינוך (מצוה תל"ג) דמצוות אהבת הגר הוא לימוד כללי לכל אדם שאינו במקום מולדתו או במקום משפחתו, שיש לקרבו ולאוהבו באופן מיוחד. וב"ה שבישיבתנו הקדושה לומדים עם 'תורת חסד', והבחורים המבוגרים עוזרים ולומדים עם הבחורים הצעירים, וזכורני שמו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל היה קורא לבחורים מבוגרים שלמדו עם בחורים צעירים בתואר 'ראשי ישיבות', כי גם הם נחשבים כראשי ישיבות כיון שמסייעים לצעירים בהבנת הלימוד.

וברצוני לעורר את בני הישיבה הק' גם אודות שמירת ההלכה בכל פרטיה ודקדוקיה, שהישיבה הק' איננה רק 'בית תלמוד' בלבד אלא הוא מקום לגדול בו בתורה וביראת שמים, ויש לעורר בפרטות אודות החיוב שנפסק להלכה לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום.

ויה"ר שבמהרה נזכה לראות בישועת ה' עין בעין בביאת משיח צדקינו בקרוב אמן. (מאמר שבועי, כי תצא תשפ"ג)

עכשיו שנתרבו ב"ה ספסלי בית המדרש בתחילת הזמן, הרי האחריות מתרבה ביותר על כל אחד לבוא לסדרי הישיבה בזמן, שהלא מי שמתרפה בעבודתו גורם בזה רפיון לכולם. וכבר אמר הקדוש ה'חפץ חיים' שאינו דומה 'שותף בעסק קטן לשותף בעסק גדול', וא"כ עכשיו לאחר כניסת בחורים נוספים לישיבה הקדושה לזמן אלול, הרי ה'עסק גדול' גדול, ונמצא שכל אחד מבני הישיבה שלומד הוא שותף בעסק גדול יותר ויש עליו אחריות מרובה יותר, וכל אחד יראה לנצל את הזמן כראוי, ויגרום על ידי זה גם לחזק את חבריו. ומן הראוי שכל בן תורה יחליט בימים אלו כמה דפי גמרא ילמד בשנה הבאה, ויקבע לעצמו סדר ברור לכל השנה הבעל"ט היאך יחזור על תלמודו באופן שלא ישכח לימודו, כי על הלומד ואינו חוזר אמרו חז"ל (סנהדרין צט) שהוא כזורע ואינו קוצר.

היצר הרע יודע מה הוא גודל חשיבות התורה

ובאמת היצר הרע יודע מה הוא גודל חשיבות התורה, ולכן הוא משקיע מאמצים מרובים לבטלינו מלימוד התורה, ובפרט בתקופה זו ששערי רחמים פתוחים, יודע היצר הרע מהו חשיבות הזמן, ולכן הוא משתדל מאוד להפריע, וחובתינו להתגבר עליו ולנצל הזמן כראוי ללימוד התורה הק'. נשתדל בעז"ה להתחזק בימים אלו בתורה ובתפילה וביראת ה' טהורה, וידוע מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"א) "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד", וכתבו הספרים שכח הפרקליט הוא עפ"י איכות המעשה מצווה, וכפי מה שקיים את המצווה מתוך התגברות על היצה"ר או מתוך שמחה כן הוא איכות וכוח הפרקליט, וא"כ בימים אלו שאנו צריכים 'פרקליטים' ליום הדין, הרי ככל שיתגבר האדם על הניסיונות, וככל שיקיים את המצוות בשמחה, כן יגדל ביותר כח הפרקליטים עבורו בשמים.

ואמנם היצר הרע דוחק בבחור להמתין עד למחר או למחרתיים ורק אז להתחזק בתורה, אבל חשוב מאוד לתפוס את החיזוק ב'רגע כמימריה' ולהחליט בהחלטה נחושה שיעשה שינוי לטובה בחודש אלול.

באחד הימים הלך ר' דוד בודניק לטייל ביער, שקוע בתורתו לא שם לבו לכלב הענק המתקרב אליו בשאגת זעם

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל על אלול ויראת שמים

וְאַתָּה עֵינִי וְיָגַע וְלֹא יָרָא אֱלֹקִים (כג)

הכלב התעלפתי? לא היה שם בכלל כלב. היה שם מוצא-פי-ה' שהתגלגל בצורת כלב. ה' גזר על הכלב: לך ונשוך את דוד בן חיה. והכלב, נאמן למוצא פי ה', מיהר לרדוף אחריו ולנעוץ בי את מלתעותיו. אלא מאי? כשהתבוננתי בעיני הכלב ששקקו לטרף, כשראיתי את עיניו מלאות דם התשוקה, כשראיתי את כל מהותה הטורפת של החיה בבואה לעשות את רצון ה', זעק לבי בקרבי: דוד, דוד, ראה נא את החיה הזאת בשליחותה! ראה כיצד היא מבצעת את רצון ה'! ראה את עיניה, את השתוקקותה, את הלהט הבוהק בה! האם אי פעם קראת כך קריאת שמע? למדת פעם באותה עוצמה בה מתנפלת עליך החיה? והרי היא אינה מצווה על יראת שמים ועל אהבת ה', ראה את יראתה! את השלמות בה היא מבצעת את רצון בוראה! מרוב צער ומרירות על שפלותי בשליחותי לעומת הכלב בשליחותו, התעלפתי..."

"וזאת", מסיים ר' יעקב את סיפורו המרטיט, "היתה יראת השמים של נובהרדוק"

להתעלף, לכל הפחות, אתה יכול

רב עיירה קטנה הגיע אל ה'חפץ חיים'. שאלו גדולי הדור, "נו, ומה מצב היהדות בעיירתך?" נאנח, "נורא ואיום. פורקי העול נושאים ראש ופורק אין מידם. היהדות הנאמנה ניתנת למשיסה, הקהל נוהה אחרי המשכילים. מה אני יכול לעשות?"

"וישיעורי תורה?" שאל החפץ חיים בתקווה, "יש שם, לכל הפחות?"

"אני מצדי משתדל. מוסר שיעורי תורה. אבל מי כבר מגיע? כמה זקנים... כל הנוער נתון לידי המשכילים, מה אני יכול לעשות?" "ושבת, שומרים?"

"איפה... הן אמרתי לכבודו, המשכילים חוגגים. פותחים חנויות, משכנעים לקנות כרגיל, אין שומע לי, ומה אני יכול לעשות?"

"ותלמוד תורה, הקמת?"

"אני? בוודאי שהקמתי, אבל אף תלמיד לא נרשם... אולי אחד או שניים... המשכילים פתחו בית ספר מפואר, ומשכנעים את ההורים לשלוח לשם, ומה אני יכול לעשות?"

"מה אתה יכול לעשות?!" הרעים עליו החפץ חיים, "להתעלף, לכל הפחות, אתה יכול!"

אנחנו עומדים ממש בפתחו של חודש אלול - ימי הרחמים והסליחות, ימים שבהם "המלך בשדה" והלבבות כולם משתוקקים להתקרב, להתעלות, להתנקות ולשוב אל אבינו שבשמיים. כולנו מחפשים את המסילה שתעורר את הנשמה, שתשבור את העייפות ותכניס בנו חיוניות חדשה בעבודת ה'. כדי שנזכה לנצל את הימים הקדושים האלו ולהגיע לימי הדין כשאנו מרוממים יותר, בחרתי להביא בפניכם כמה פנינים יקרות מתוך אוצרו הבלתי נדלה של הגה"צ, מגיד המשרים רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל.

כדרכו בקודש, אלו דברים המתוקים מדבש ונופת צופים. סיפורים ומאמרים שיש בהם ניחוח וטעם של פעם - יראת שמים טהורה, אמינות ובלתי מתפשרת, שחודרת ישר לתוך עמקי הלבבות ומעוררת כל ניצוץ בנשמה.

קחו למשל את הסיפור הראשון שנביא, על רבי דוד בודניק מנובהרדוק זצ"ל, סיפור מבהיל ומפתיע כאחד, הממחיש באופן העמוק ביותר מהי דביקות באמת, וכמה יהודי יכול וצריך ללמוד מכל דבר הסובב אותו כיצד להתנהג ולעבוד את בוראו. אותי אישית הסיפור הזה הרטיט עד דמעות, והוא נותן מבט חדש לחלוטין על המושג "יראת שמים".

הנה הסיפורים כלשונם וככתבם מתוך הספר הנפלא: ר' יעקב אומר.

הפעם, אומר ר' יעקב, אפתח בסיפור. סיפורו של אחד מענקי המוסר של נובהרדוק, ר' דוד בודניק. מי אני ומה אני שאתאר את עוצמת הנהגותיו, אבל משהו, מעט מזעיר, אספר מיראת השמים שלו...

באחד הימים הלך לטייל ביער, שקוע בלימודו ובתורתו. לא שם לבו לכלב הענק המתקרב אליו בשאגת זעם. עוד רגע, והנה התנפל עליו הכלב האכזרי והרעב. שיניו החדות, המאיימות, פעורות לעברו. טרם סיפק בידו של ר' דוד לעשות דבר, והשיניים הנוראות, השוקקות לטרף, ננעצו בבשרו עד זוב דם. הכלב הפליא בו את נגיסותיו, ור' דוד התעלף. כשהתעורר, שאלוהו חבריו, "דוד, דוד, וכי ככה לימדו בנובהרדוק? להתעלף בגלל כלב?"

ענה להם ר' דוד בסערת קודש, "וכי חושבים אתם שבגלל

כי ברגע שאובדת יראת השמים, ואנחנו הופכים לאדישים, "מה אפשר לעשות?" שואלים בשאלנות מול כל תחום שנפרץ, מול כל הלכה שנרמסת, "מה אנחנו יכולים לעשות..." להתעלף! את זה יכולים!

ומי מדבר על חטאינו שלנו... הגאון מוילנא ישב בפעם בליל שבת קודש... ולמד לאור הנר. הרבנית ישבה לצדו, שומרת מפני "שמא יטה". בינתיים אכלה מעט קטניות, והניחה את הקליפות על השולחן. הגאון, בהיסח הדעת, הסיט את ידו ונגע בקליפות... והתעלף!!!

הרבנית הזדעקה, שפכה עליו מים... קם - והתעלף שוב! כי ירא היה! שלא במתכוון, כמתעסק, נגע במוקצה שהוא מדרבנן, והתעלף! הרבנית עוררתו, ומיהרה לאכול לעיניו מן הקליפות, שיראה שהן יכולות להיות מאכל אדם, ואינן מוקצה. ושב לחיים. זו הייתה יראת השמים שלו...

לאן נעלם האריה? התשובה פשוטה.

יראת השמים, מצוות עשה מן התורה היא. נאמר: "את ה' אלקיך תירא" (דברים ו) והכל מצווים בה. ומהו שנאמר "יראו את ה' קדושו"? האם מי שאינו קדוש, הוא לא צריך לירא מבוראו?! הלא הכל חייבים! מצווה היא! אלא מאי, כולם חייבים, אבל רק הקדושים מסוגלים... ונסביר.

כתוב "אריה שאג מי לא יירא" (עמוס ג, ח) והסבירו חכמים, אריה - נוטריקון אלול, ראש השנה, יום הכיפורים, הושענא רבא. נו, מי לא יודע, כמו שנוהגים הילדים לומר. אז מי לא יירא?

אנחנו לא יראים! ולמה? כי איננו שומעים את קול השאגה של האריה! מדוע? לאן נעלם האריה? התשובה פשוטה. כשהאריה משוטט ברחובות, כולם יראים. אבל כשתפסוהו ושמו בכלוב, הכל שאננים. בימים עברו, ה"אריה" היה "ברחוב". דגים שבים רעדו. כולם פחדו, יראת השמים נתונה היתה על הכל...

אבל בדורות שלנו, ה"אריה" "כלוא" בספרי המוסר... אנשים נמנעים מללמוד את תיאורי הגיהנום, לא קוראים בספר "ראשית חכמה", וזהו... כך מעלימים את האריה ואת עונשיו... הקדושים יודעים שהאריה מסתובב ברחובות ולכן הם אלו שיראים.

כשהיה ראש ישיבה, הבחין ר' יעקב שאחד הבחורים מפטפט לעתים עם חברו בזמן הלימוד. הדבר כאב לו מאוד, והוא החליט לתת לו מוסר בדרכו נעימה, הרומזת.

הזמין את הבחור אליו לשבת, להתארח בביתו. "אקח אותך אל החזון איש, להתברך מפיו", הבטיח לו. הבחור קרן מאושר. וכי קלה היא להתברך מפי גדול הדור? במה זכה?! אשרי

שזכה! בערב שבת, אמר ר' יעקב לבחור: "תראה, לפני שנלך אל גדול הדור, בוא נלמד בצוותא סוגיה, שאם ישאלך מה אתה לומד, שתהיה לך תשובה ברורה ונהירה".

כמובן! ישבו השניים שלוש שעות, ולמדו בהתמדה. ר' יעקב התפעל מתפיסתו של הבחור ומהבנתו, וראה כי יכול הוא לנצל היטב את כישוריו, אם רק היה משקיע... הלכו השניים אל החזון איש. הבחור הנרגש היה מאושר כחתן ביום חופתו. לפני שנכנסו, סבב בחדר הקטן הלך וחזור, לא יכול לכלוא את ההתרגשות. כשנפתחה דלת החדר והם נכנסו אל הקודש פנימה, כמעט שלא הוציא מילה מפיו מחמת ההתרגשות העזה... ר' יעקב פנה אל החזון איש ואמר, "הוא רוצה ברכה" החזון איש התחייך, ובירך את הבחור הנסער והמאושר.

יצאו השניים מן הקודש, היה הבחור הולך על הרצפה וראשו מגיע השמימה... אמר לו ר' יעקב, "אתה יודע, רציתי להזמין גם את החברותא שלך מן הישיבה, אבל פחדתי" ממה? תמה הבחור, עוד לא נרגע מההתרגשות.

"אתה יודע, אם תיכנסו ביחד, ותעמדו מול הצדיק כשהוא ירצה לברך אתכם, ובדיוק יהיה לחברותא משהו להגיד לך ותשוחחו ביניכם, ותביישו כך את גדול הדור..."

תלה בו הבחור מבט נדהם, "מה??? הרב חשב שאני אעשה כך?" נפגע עד עמקי נשמתו.

"כן, כך", הזדרז ר' יעקב לומר, "ידעתי שלא תעז לשוחח עם חבר כשהחזון איש עומד לברך אתכם, אבל אתה יודע, כששניים יושבים ולומדים תורה, שכינה שורה ביניהם, והקדוש ברוך הוא כותב את דבריהם, ונאמר, 'אבוא אליך וברכתיך'. הקדוש ברוך הוא עומד לברך אותך, והנה אתה מדבר עם החבר... לנגד גדול הדור לא תעז לעשות כך, ולקדוש ברוך הוא כן... זו יראת השמים שלך?..." וכתמיד, מצאו דבריו של ר' יעקב מסילות ללב שומעיהם...

(מתוך הספר 'רבי יעקב אומר')

אפשר למצוא אנשים שליבם חם לדברים שבקדושה, אלא שקשה להם עם עצמם, והחליטו לעמול על תיקוננו של הזולת...

הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל על מתקני חטאי הזולת

והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע (כה)

בני אדם, בדרך כלל, מחפשים לבנות את עצמם - לעלות ולהתעלות, משקיעים מאמצים ויגיעה - להתקדם בעבודת ה' לפי תכונותיהם. יש הזוכה ללמוד, או ללמד, ישנם בעלי חסד וגם אנשי עבודה, יראה, תפילה וכהנה - כל איש לפי חלקו שה' נתן לו.

אך לפעמים, אפשר למצוא אנשים מסוג אחר. ליבם חם לדברים שבקדושה, אלא שקשה להם עם עצמם, אינם מתקדמים בעבודת ה' האישית, הפרטית. ומאחר ועם עצמם קשה להם, כתחליף, החליטו להתמודד עם אחרים - לעמול על תיקוננו של הזולת... הבנו? לדאוג לעבודת ה' של אחרים. אותם יהודים, מגלים מהר מאוד נפילות של יהודים, לומדים היטב את חטאיהם של אנשים אחרים ומה עושים? מתחילים בפרסום מודעות מחאה (יש מעשר געלט, כספי צדקה...) וה'קנאות' מתחילה בכל עוז - לקנא לכבוד ה'. הם מפנים את יראת השמים שלהם לכתובת אחרת (לא כלפי עצמם אלא כלפי אחרים) זועקים, משמיצים את החוטאים, רומסים אותם. ובדרך כלל, גם עושים שטייגן במצוות המחאה, מחדשים הידורים והידורי הידורים במצוות הקנאות וקוראים - מי לה' אלי! קנא קנאתי לה'...

אתם יודעים, פעם שאלתי פלוני למה אתה מדבר על אלמוני בהשפלה כל כך ומדוע ביזית אותו ברבים, האם שאלת מורה הוראה? האם כל כך פשוט בעיניך כי מותר לרמוס את כבודו עד כדי כך בלי הוראת חכם?

מה השיב לי? "א' מצוה הם בגראבין = וכי רק מותר, הרי מצוה לרומסו ולקוברו אחת ולתמיד!" הבנתם? מצוה לקבור את השני... גמרנו. הבנתי שאין על מה לדבר עימו - הוא עוסק במצוה (וגם, פטור ממצוות אחרות כדין עוסק במצוה הפטור מן המצוה).

שמעו. המדרש (קהלת רבה פ"ג) מבאר במשל (עיי"ש) למה הדבר דומה, לאותם אנשים שגרמו לעצמם את הבעיה ומתלוננים על הקב"ה והנמשל הוא כך כלשון חז"ל: "לעתיד לבא הרשעים נידונים לגיהנום והן מתרעמין על הקדוש ברוך הוא הרי שהיינו מצפיין לישועתו של הקב"ה וכך יהיה עלינו. אומר להם הקב"ה בעולם שהייתם בו לא בעלי מחלוקת

ולשון הרע וכל רעות הייתם? ולא בעלי מריבות וחמסים אתם הייתם? הדא הוא דכתיב (ישעיה נ) הֲנִי כָלְכֶם קִדְחִי אֲשֶׁר מֵאַזְרֵי זִיקוֹת, לפיכך אתם - לְכוּ בְּאוֹר אֲשֶׁכֶם וּבְזִיקוֹת בְּעֶרְתְּכֶם, ושמא תאמרו מִדֵּי הִיָּתָה זֹאת לָכֶם, לאו אלא אתם עשיתם אתם לעצמכם לפיכך לְמַעַצְבָּה תִּשְׁכְּבוּן, מידכם הייתה זאת לכם.

אפשר להבחין כי מוזכרים כאן רשעים שלהם עבירות של בין אדם לחברו, משמע כי המדובר בסוג בני אדם שבשאר חלקי התורה אינם רשעים, רשעותם מצויינת רק במחלוקת, לשון הרע, מריבות וחמסים. הם אינם מזלזלים חלילה בתורה, אינם קלי דעת לכל דבר שבקדושה, אדרבה בטוחים הם בצדקותם, כי הרי מתרעמים על הקב"ה מדוע לא הגיע להם שכר ככולם, הרי קיימו מצוות ופעלו נצורות. אך, משום מה, עם הצדקות הגיעו רחמנא ליצול עד לגיהנום. במקום לדפוק על שערי גן עדן דפקו על עברי פי שחת בגלל עבירות מסוימות מבין אדם לחברו. והדבר הוא פלא, בעלי ריב ומדון גדולים, ועם כל זאת לא נכשלים בחטאים אחרים - וכי אין להם יצר הרע לעבירות אחרות?! במאי עסקינן? התשובה, בדרך דרוש:

אלו האנשים, טועים בדרכם, בסך הכל טועים. ועל ידי טעות זו נאבדים מן העולם ה' ישמור ויציל. תוהים ותועים!, באיזו טעות? שהזכרה לעיל: הם זרקו אבנים על אחרים קדחו אש מחלוקת רק כלפי אחרים, במקום על עצמם. וה' ישיענו שלא ניפול בגיהנום של "קודחי אש". (מתוך 'להגיד דברים')

בין המועמדים, הגיע איש צעיר נמרץ וחייכן שעשה רושם. אך מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, התנגד בתוקף לקבלו כמחנך

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על איך מצליחים לחנך

לְשֹׁמֵר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כָּכָל אֲשֶׁר יֹרֶוּ אֶתְכֶם (כד)

כל אימת שאני עוסק בסוגיית החינוך, עומדת למול עיני דמותו של אבי מורי זצ"ל, אשר זכה לחנך את ילדי ישראל כיובל שנים כמנהלו הרוחני של תלמוד תורה 'יסודי התורה' בתל-אביב, והשפיע עמוקות מדמותו ואצילותו על תלמידיו. עד היום אני פוגש תלמידים שלא מצליחים להסביר לי מהיכן בדיוק שאב אבא כזה כח להשפיע עליהם, ועד היום רבים מהם חשים כי הם חבים לו את חייהם הרוחניים.

היו אלו תקופות קשות. האוירה ברחוב היתה שונה לחלוטין, בודאי ברחובות תל-אביב, שם שכן תלמוד התורה אותו ניהל אבא. הילדים גדלו בסביבה עויינת לדת ובמושגים קלוקלים, ורבים מההורים כלל לא חינוכו את ילדיהם להמשיך כל חייהם בדרך תורה ויראת שמים. למרות זאת, רוב תלמידי החיידר יצאו יראים ושלמים, ומהם אף לגיונות של תלמידי חכמים ורבנים חשובים. אין ספק שלאבא יש בכך חלק גדול ומכריע. שמעתי ממנו בכמה הזדמנויות, כי לפני קרוב לשבעים שנה, בעת שרשת 'החינוך העצמאי' בארץ הקודש - היתה עדיין בצעדיה הראשוניים, ישבו גדולי ישראל ודנו בכובד ראש בנושא קבלת מורים חינוכיים לילדים. בין המועמדים לתפקידים שנידונו הגיע איש צעיר נמרץ וחייכן שעשה רושם די טוב. אך מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל 'חזון יחזקאל', שישב ושוחח עמו דקות אחדות, לא היה מרוצה ממנו ופטרנו בלא כלום.

כשיצא אותו צעיר, אמר רבי יחזקאל ליושבים לצידו: "אדם זה סיים את לימודיו במקומות מפוקפקים, אשר אין רוח חכמים נוחה הימנו, ובחור כזה בשום אופן אינו יכול להיות מורה דרך לילדי ישראל ולגדלם לחינוך טהור!"

היו מן הנוכחים, סיפר אבא, שהרימו גבה או שתיים למשמע הקביעה הנחרצת של הרב אברמסקי, אבל הוא היה נחוש והחלטי בדעתו. "הדבר נוגע לציפור נפשם של ילדי ישראל!", אמר בהחלטיות. "הם, ורק הם, הערובה היחידה של עמנו עם סגולה. כדי שצאצאינו ילכו בדרך הישר. אין צורך ב'חכמים' ו'מבינים' למיניהם - צריכים מלמדים ומחנכים יראי שמים וצדיקים, כי הדוגמא האישית שלהם תשפיע יותר מהכל!"...

מתוך סיפור זה הבנתי מה היה סוד ההשפעה של אבא - הדוגמא האישית המופלאה שהעניק לתלמידיו.

כשהוא העיר לילדים, למשל, היה זה בחכמה רבה, והדבר נעשה עם כל הלב, ראיתי זאת בעיני לפני שנים אחדות: היה זה ביום קייצי אחד, כשהגיעה לביתו של אבא קבוצת ילדים מאחד ה'תלמודי תורה' החשובים בבני-ברק, וביקשו לשמוע מפיו דברי חיזוק וברכה. נהניתי לראות כיצד אבא ממרומי גילו, לאורך ימים ושנים, מצלי, לדבר בשפתם ולפי כושר תפיסתם.

הוא פתח ואמר: "ובכן, אם תשמעו ממני שאני אוהב אתכם מאוד, ותחושו שכך היא האמת - ואני אוהב אתכם אהבה עזה, ואחר כך אבקש מכם דבר מה, ודאי תקשיבו לי, נכון?", והילדים השיבו בקול גדול כמקהלה: "הן! הן!".

אז אמר להם אבא כשדמעות על לחיו, ואמר: "הלא אבינו שבשמים אוהב אותנו אהבה עצומה. בכל יום אנו מזכירים בתפילה: 'אהבה רבה אהבתנו', 'הבוחר בעמו ישראל באהבה', 'אוהב עמו ישראל'. אהבתו כלפינו היא לבלי שיעור, אהבה זו אינה תלויה בדבר, והוא הלא מבקש מאיתנו לשמור את תורתנו ולקיים את מצוותיו. והלא סיכמנו קודם שאנחנו נקשיב למי שאוהב אותנו, אם כך הבה ונקבל על עצמנו לשמור תורה ומצוות, ולקיים את רצונו יתברך..." זוהי רק דוגמא קלה, הוא דיבר עימם בשפת הלב, ולכן הם חשו כי הוא אוהב אותם באמת, ולכן השפעתו עליהם היתה עצומה בכל קנה מידה.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

משראיתי שאין לי ברירה, החילותי להרעיף על המשגיה ברכות ללא סוף, 'שהמשגיה יזכה לאריכות ימים', 'שהמשגיה יזכה להמשיך להרביץ תורה וכו' וכו'... אבל המשגיה עצר בעדו ואמר..

מאוצרותיו של מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א

מאת: הרב משה מיכאל צורן

לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים (כב)

לשאלתנו מה התכוון הגרב"צ פלמן זצ"ל, השיבו בני המשפחה שהכוונה היתה להחיל את הברכות על בר-המצוה דרך שמות האמוראים.

'רב חסדא', שהקב"ה יעשה איתך חסד; 'ורב טוביא', שהקב"ה יעשה איתך טובות; 'רב שלמאי', מאזכר את המילה 'שלוש'; 'ורב חזקיה', מלשון 'חיזוק'; 'רב רחומאי', רחמים וחמלה; 'ורב נהוראי', מלשון אור. ואנחנו נוסיף ונאמר שאי-אפשר שלא להתרגש מסגנון ברכה שכזה.

'והשם חמל על כל מעשיו! אפילו על חמור!'

לֹא תִחַרֵּשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יִחַדּוּ (כ"ב י')

אחד הכללים החשובים בחינוך הוא לא להעמיס על החניך דברים ומשימות שהן למעלה מכוחו ויכולותיו הגופניים והרוחניים. הדבר מפורש בתורה, שנוי בנביאים ומשולש בכתובים, ומופיע בכל מקורותינו, ראשונים ואחרונים. נדמה שבשנים האחרונות חדרה התובנה הזו לכל המחנכים והמלמדים, והם פועלים על פיה במידת האפשר. לכן מצאנו לנכון לצטט כאן דברים מיוחדים במינם המופיעים על הפסוק (דברים, כ"ב) 'לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו', שם כותב ה'אבן עזרא' את הכלל הנ"ל.

ואנחנו מצטטים: 'לא תחרוש בשור ובחמור - ...והשם חמל על כל מעשיו, כי אין כוח החמור ככוח השור' וכו'. דהיינו, כוחותיו הפיזיים של החמור הם פחותים מזה של השור שנברא עם כוחות-גוף חזקים במיוחד. יוצא, שאם נכניס את שניהם תחת אותו עול, ונחרוש עם שתי הבהמות הללו יחדיו, השור יתאמץ כפי כוחו, והחמור שלא יוכל להדביק את הפער, יאלץ לעבוד הרבה יותר קשה, ושלא כפי הכוח שניתן לו מן השמים.

'והשם חמל על כל מעשיו! אפילו על חמור! השי"ת אינו רוצה שהחמור יעבוד יותר מכפי כוחו.

עכשיו נעשה קל-וחומר פשוט: אם כך דאג הקב"ה לחמור, כמה אנחנו צריכים להקפיד שלא להעמיס על ילדינו - וגם

הכל מחפשים ברכות והצלחות, ומקווים לישועת-השם במהרה. אלא שגם אדם המברך את חברו, צריך לדעת כיצד לעשות זאת...

סיפר לנו ת"ח אחד שעסק גם בזיכוי-הרבים עצום, שהמשגיה דכפר חסידים, מרן הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל, ביקשו פעם לברך אותו. הת"ח היה במבוכה; המשגיה רוצה שאברך אותו! מי אני ומה אני?! אבל המשגיה התעקש ורצה לקבל ממנו ברכה.

משראיתי שאין לי ברירה, החילותי להרעיף על המשגיה ברכות ללא סוף, 'שהמשגיה יזכה לאריכות ימים', 'שהמשגיה יזכה להמשיך להרביץ תורה ויראה מתוך בריאות הגוף' וכו' וכו'... אבל המשגיה עצר בעדו ואמר: 'תברך אותי שאזכה לעשות את מה שהשם יתברך רוצה שאעשה בעולם הזה! ואכן, אין ספק שזו היא הברכה הטובה והממשית ביותר שאפשר להעלות על הדעת.

וכיצד בירך הגרב"צ פלמן?

יש בידינו מסמך מרתק המלמדנו 'כיצד מברכין'. הרב יעקב גרינבוים סיפר לנו שהגאון רבי בן-ציון פלמן זצ"ל הגיע לבר-המצוה של נכדו רפאל אליהו אליעזר (שנקרא על-שמו של מרן הגאון רבי אליהו משקובסקי זצ"ל, ראש ישיבת כפר חסידים).

הגרב"צ פלמן כתב כך: 'דורון דרשה לחתן הבר-מצוה הב' רפאל אליהו אליעזר נר"ו, יאיר ויזהיר. יה"ר שתגדל בתורה ויר"ש טהורה לתפארת הוריק שליט"א וכל בית ישראל, וילווך בצוותא תדירא'...

וכאן הוסיף הגאון זצ"ל כמה מלים, שללא הסבר לא היינו מבינים אותן. 'רב חסדא ורב טוביא, רב שלמאי ורב חזקיה, רב רחומאי ורב נהוראי'.

על עצמנו... - דברים שאינם לפי כוחותינו.

יש בכך מסר גם להורים המבקשים תמיד להכניס ולשבץ את ילדיהם ב'ישיבות חשובות', למרות שהן אינן מתאימות כלל וכלל לכישוריו וכוחותיו של הבן, וברור שאם הוא ייכנס לישיבה פלונית, יצטרך להשקיע שלא כפי כוחותיו, ומכאן ועד כשילון חרוץ - לא תהא הדרך ארוכה.

וכן בכל שלבי עבודת החינוך, אנחנו מצווים להיזהר ולשמור על האיזון המתאים בין היכולות שהשי"ת טבע בכל ילד, ובין מה שאנחנו מתאמצים ללמד אותו.

אשרי מי שיודע את הכלל הזה ופועל לפיו בכל המישורים. הן בשילובו של הילד במוסדות החינוך המתאימים, ובין במשימות שאנחנו, כהורים, מטיילים על כל אחד מילדינו.

ויקבל את תורתך כריח-ניחוח!

עד כמה לא דורש השי"ת מהאדם יותר מכפי כוחותיו מצאנו בזוהר הקדוש (חלק ג', דף פ"ה), הכותב: ומאן דתיאובתיה למלעי באורייתא, ולא אשכח מאן דיוליף ליה, והוא ברחימותא דאורייתא, לעי בה, ומגמגם בה, בגמגומא דלא ידע. כל מלה ומלה סלקא, וקודשא בריך הוא חדי בההיא מלה, וקביל לה, ונטע לה סחרניה דההוא נחלא, ואתעבידו מאלין מלין אילנין ברברין, ואקרון ערבי נחל, הדא הוא דכתיב, (משלי ה) באהבתה תשגה תמיד.

ובתרגום: ומי שתשוקתו לעסק בתורה ולא מוצא מי שילמד אותו, והוא באהבת התורה לומד אותה, ומגמגם בה בגמגום שאינו יודע - כל דבור ודבור עולה, והקדוש ברוך הוא שמח באותו דבור ומקבל אותו, ונוטע אותו סביב אותו הנחל, ונעשים מאותם דבורים עצים גדולים, ונקראים ערבי נחל. זהו שכתוב באהבתה תשגה תמיד.

מה אנחנו היינו אומרים לאדם שיושב ומנסה ללמוד, אבל אינו מבין, ואינו מוצא מי שילמד אותו? - שיילך לחפש לו מקום אחר... אולי בעבודת נגרות, אולי כפועל בנין, רק לא בלימוד תורה. שכן הוא אינו מבין מאומה!

וכיצד מגיב הקב"ה למצב שכזה? - הוא שמח באותו דבור ומקבל אותו, ונוטע אותו סביב אותו הנחל, ונעשים מאותם דבורים עצים גדולים, ונקראים ערבי נחל, וכו'. וזה אומר שבכל מצב שהאדם נמצא, תמיד הוא יכול, ומצווה, לעשות

את מה שהוא כן יכול!

וגם אם אתה מגמגם בתורה, ואינך מבין מאומה, שָׁב ותקרא את דברי התורה בגמגום, והקב"ה ישמח, ויקבל את תורתך כְּרִיחַ-נִיחּוּחַ!

קיבל השווער מכתב-ברכה

אַת בְּתִי נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה (כ"ב ט"ז)

כשזכה הרידב"ז לקחת לחתן את מרן הרב אברמסקי, קיבל השווער מכתב-ברכה מאחד החברים בו מוגדר החתן שלו כמתמיד השולט בכל הש"ס.

מרתקת במיוחד היא תגובתו של הרידב"ז למכתב זה. 'חיפשתי בכל התורה כולה ולא מצאתי את המעלות הללו. מצאתי רק את מה שכתוב "את בתי נתתי לאיש הזה", או "כי יקח איש אשה". החתן צריך להיות איש, בן-אדם, מענטש ובעל מידות... הגיע יהודי חשוב אל מרן הגר"ש רוזובסקי זצ"ל ואמר לו שהוא מחפש חתן עם כל המעלות הנ"ל, דהיינו שיהיה המתמיד הגדול ביותר, שיידע את כל הש"ס וכו'.

'מבחינת אמצעי-ממון יש לי כסף די והותר, ולא תהיה שום בעיה בנושא זה', אמר האיש.

השיב לו מרן הגר"ש: 'את כל הדברים היפים הללו, אתה צריך, אבל השאלה מה בתך צריכה... היא זקוקה לאדם בעל מידות'...

(מתוך הכרך החדש מהספר המרתק 'אהבת אותנו' ממרן הגר"י זילברשטיין שליט"א)

כל שבוע הגליון אצלכם במייל

כתבו לנו ונשמח לצרף אתכם לרשימת המנויים

A950850750@GMAIL.COM

המשגיה מביא דיבורים נוראים שכתובים בענין גניבה וגזילה, וצועק בקול אדיר וחזק על הנבלה שנעשתה בישיבה שכמה בחורים פרצו את דלת המטבח...

הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א על הדרך הנכונה לתוכחה

תשובת הרבים. אך דבר אחד אני מבקש מכם בשביל עצה זו שנתתי לכם, שתקחו אותי אתכם, שאהיה חלק מכם וביחד נחפש את הדרך לחזור בתשובה שלמה.

שאלוהו: הרי אינך מבין את השפה

הנה יש שהאדם רוצה לומר משהו לחבירו, לאו דווקא תוכחה, ואינו מוצא את הדרך הנכונה לאמרו לו, או כמו כן אילם שרוצה לבקש משהו מחבירו ואינו יכול לדבר, אם יש ביניהם אהבה חזקה, הלה מבין מיד מה הוא רוצה. וכן תראה אצל האם ובנה שאע"פ שאין הבן יודע לדבר, אמו מבינה מה הוא רוצה. הלב האחד מבין את הלב השני. כך מסופר על ה'חפץ חיים' שהגיע פעם לדבר עם שר אחד לבטל גזירה ודיבר בשפת האידיש שלא היתה מובנת לשר. כשסיים לדבר ואמרו לו שהשר אינו מכיר בשפה זו, השיב: "הוא הבין גם הבין. שפת הלב מובנת לכל".

כעין זה סיפרנו בעבר על הרה"ח רבי מרדכי בראנד זצ"ל מדמויות ההוד שבירושלים שפעם התיישב בשיעורו של הגה"צ רבי אביגדור מילער זצ"ל שנמסר באנגלית. שאלוהו: "הרי אינך מבין את השפה!". השיב: "מה שאני צריך להבין, אני מבין... די לי לראות את מאור פניו וצורת דיבורו כדי להבין שיש אלוקים בעולם".

יש שהאדם אומר: "אני מומחה בנושא התוכחה. אני יודע בדיוק איזה מילים צריך לומר בכל מציאות". אני שומע... ה'כתב סופר' אומר שלא מצא את הדרך. אתה אומר שמצאת. אולי אתה צודק. איני יודע. אכן מדובר בתפקיד מאוד קשה, והסיבה שהוא קשה, כי אינו מדובר בדבר של מה בכך, עד שיאמר בעל הכשרון שהוא יודע איך לעשותו, אלא מדובר בחושך ואור. וכי דבר קל הוא לחדור אצל הזולת ולהאיר לו במקומות החשוכים! אין זה דבר פשוט. אך מה? אם אתה בא עם האהבה שבין הנשמות, כח עצום יש לזה ואז אפילו אינך מדבר באופן המושלם, מה שצריך לעבור - עובר.

מסופר על הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל ר"מ דשיבת טשעבין שראה פעם תלמיד אחד נוגע במנעליו תוך כדי לימודו, אמר לו כך: כשהייתי בחור נגיתי במנעלי באמצע

איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ונסרו אתו ולא ישמע אליהם (כא)

סוגיית התוכחה היא סוגיא רגישה מאוד וצריך הרבה סייעתא דשמיא והרבה התבוננות כדי להוכיח נכונה, כי הרבה כוחות יש שנלחמים בכך ואינם נותנים לתוכחה שתגיע לידי מעשה ולהאיר את המקומות החשוכים. אכן כן, טבעה של התוכחה הוא לחדור אל החסרונות ואל המקומות החשוכים שבאדם ולהאיר שם, ולכן הסטרא אחרא עושה הכל כדי למנוע זאת. הביטו וראו מה שכתב בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' נז): "באמת מצות תוכחה קשה היא מאוד לקיימה כתיקונה יותר מכל המצוות, כי צריך לשקול במאזני שכלו אם יוכיח או יפה השתיקה [משום] מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין. גם צריך המוכיח להיות נזהר שלא לבייש בתוכחתו כו' ולהשמר מכל זה צריך התבוננות ומתינות וחנינות דעת מהחונן דעת".

לא תגיעו לשום מקום

ב'דברי יואל' (ליום הכיפורים) מובא בשם ה'ישמח משה' זיע"א שנשא את משלו באנשים שהפליגו בספינה קטנה, וכשהיו באמצע הים, בתוך הגלים הסוערים, איבדו את דרכם ולא ידעו לשית עצה בנפשם. פתאום נשאו את עיניהם וראו סירה אחת קטנה באה למולם. שמחו שמחה גדולה. כשנפגשה הספינה עם הסירה, שאלו אנשי הספינה את האיש המשיט את הסירה האדם ידוע לו לאן עליהם לנסוע כדי להתקרב אל החוף. השיב להם: "איני רוצה לצערכם. אף אני אינני יודע. אך דבר אחד אני יכול להגיד לכם בוודאות גמורה, שעם ספינה קטנה כמו שיש לכם, לא תגיעו לשום מקום. שמעו נא לעצתי. הן רבים אתם, בנו לכם ספינה גדולה וכך תוכלו לצאת מן המים, ובשכר העצה שיעצתי לכם, העלו אותי ג"כ על ספינתכם.

אמר ה'ישמח משה' בענותנותו: וכי הולך אני להוכיח אתכם?! הרי אני טועה כמותכם, מלא אני עוונות ופשעים מכף רגל ועד ראש, אך אני בא ליעץ לכם עצה טובה. התאחדו וצעקו אל ה' שאתם רוצים לחזור בתשובה, ובקשו ממנו מחילה סליחה וכפרה, והקב"ה בוודאי ישמע לכם כי גדולה

הלימוד, ומורי ורבי אמר לי - קום טול את ידיך, וכשתגדל ותהיה לרב, תאמר אף אתה לתלמידך כאשר תראה אותם נוגעים במנעליהם באמצע הלימוד, שיקומו ויטלו את ידיהם. והנה אף אני אומר לך - קום טול את ידיך, וכשתגדל ותהיה לרב, תאמר אף אתה לתלמידך כאשר תראה אותם נוגעים במנעליהם באמצע הלימוד, שיקומו ויטלו את ידיהם. כמה חכמה גלומה בזה! כמה אהבה גלומה בזה! הוא ראה תלמיד נוגע במנעליו, אמר לו: "בלי עין הרע, כישרונותיך... הן יום אחד תהיה למגיד שיעור, כן? הרי דבר פשוט הוא... גם לי אמרו כך..." כל-כך הרבה חכמה גלומה בזה. הוא הביא לו כעין ראיה. "אני אומר לך שיום אחד תהיה למגיד שיעור, והרי תחשוב שאני סתם רוצה לחזק אותך... לא, לא, לא, הסתכל עלי. אני באמת נהייתי למגיד שיעור, כן? מורי ורבי אמר לי פעם שאהיה למגיד שיעור ושמשמור על נקיות הידיים. אף אתה צריך הנך שידיך תהיינה נקיות כי עתיד אתה להיות מגיד שיעור. קום אם כן וטול את ידיך". ומעבר לזה, בעצם זה שאמר לו: "אף אני נכשלתי בזה", נתן לו את ההרגשה שהוא אינו מופרך כל-כך.

האדמו"ר מפאריסוב מעיד על אביו

הרה"צ רבי עקיבא רבינוביץ שליט"א האדמו"ר מפאריסוב מעיד על אביו הגה"צ רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל (חבר הביד"ץ של העדה"ח בירושת"ו - רבה ומייסדה של ק"ק 'משכנות הרועים'), שכאשר היה רואה אחד מתנהג שאינו כשורה, לא היה אומר לו כלום, אלא היה רושם זאת בפנקסו. כשעבר זמן מה והלה כבר שכח לגמרי ממה שעשה, או אז התחיל לחשוב איך להוכיחו. פעם שאל את אביו לפשר הדבר ואביו הסביר לו שכאשר מוכיחים את האדם תיכף לעשיית העוולה, מתעוררת בו התנגדות קשה, כי הוא מרגיש שמשפילים אותו. הוא מרגיש שתפסו אותו על חם...

אכן כן, אפשר לשמוע לפעמים בחור מדבר כך: "אה, טוב, תפסת אותי. מן הסתם עקבת אחרי שבוע שלם עד שתפסת אותי בעוולה". עומקו של סגנון דיבור כזה הוא שהבחור מרגיש בלבו שלא מכירים אותו. "אינך מכיר אותי, אינך לומד אותי נכון. אתה רואה אותי כאילו אני כולי שחור. ולמען האמת אינני כזה. אתמול כשהגעתי מוקדם, לא שמת לב; על כל המצוות והמעשים טובים שאני עושה בצנעה, אינך יודע. רק למה שעשיתי עכשיו שמת לב ומזה אתה מדבר כאילו זה מה שאני. גם בענין עוולה זו עצמה, אתה יודע כמה פעמים היה לי נסיון לעשותה ולא עשיתה! ואף עכשיו שעשיתי, אתה יודע מה עשיתי וכמה השתדלתי שלא לעשותה ובסוף נכשלתי?!". זה מה שהאדם מרגיש, ואף

כשאין מחשבה זו חולפת לו במוחו באותיותיה, סוף סוף זוהי הרגשתו הפנימית. אכן באמת צריך להכיר באותה אמת... לכן אל תגיד לו עכשיו... אך כשמעלים ענינים של עבודת ה' על השולחן ומלבנים אותם, זה גורם לפריה ורביה של הדעת, ובזה מקיימים מצות תוכחה באופן המועיל ביותר. כן מעידים נכדי החסיד הנודע רבי אלעזר בריזל זצ"ל אשר היה ידוע עם הריתחא דקדושה שלו ועם מסירות נפשו למען קדושת ישראל, שיחד עם כן היה אומר וחוזר ואומר שכאשר מוכיחים אסור להפנות את התוכחה לאדם באופן אישי. כשהיה עומד על הבימה ומדבר, היה מוריד את ראשו על הבימה ובוכה ומיילל ואינו מתכוון לאף אחד באופן אישי. "אינני מוכיח לא אותך ולא את חברך". הוא מביא את האור לעולם, וכל הרוצה ליטול, יבוא ויטול.

זוהי באמת אחת מהסיבות מדוע קשה לבנים לקבל תוכחה מהוריהם, כי ההורים הם קודם כל מדור אחד קודם (ולפעמים משתי דורות קודם) וקשה להם לרדת למדרגת בנם ולומר לו מה שהוא צריך לשמוע לפי מדרגתו. הם מרימים עליו את קולם: "מה עשית? נורא ואיום מה שעשית". הנה בתוכחה כזו יש כמה וכמה בעיות. היא תוכחה שנעשית תיכף לעשיית העוולה, היא תוכחה שנעשית מתוך כעס, היא תוכחה שנעשית בלי אהבה, ובנוסף לכך אינה לפי כליו, וכולם מרגישים זאת, הן הוא הן ההורים. לכן הוא שומע פעמים הרבה רק מאחרים או רק כשמדברים על הנושא בעקיפין.

המשך בעמוד הבא >>>

מתבל את דבריו באמרות וסיפורים. הוא מספר על מי שהיה לו קשה מאוד והורה לעצמו היתר, ובסוף החליט שהוא מתאפק, ומתאר את שכרו בזה ובבא. אין לתאר ואין לשער את

גודל המעלה והתועלת של דרשה בסגנון זה.

קחו לכם דוגמא במי שבייש את חברו. יכולים לקחת אותו הצדה ולצעוק עליו: "ביישת את פלוני? דע לך שלעולם לא תצא מהגיהנם". אך אפשר לבחור לדבר אתו באופן אחר, לדבר אתו על גודל שכרו של מי שמציל את חברו מן הבושה. כעת שמעתי מעשה באברך אחד שהלך להבחן אצל הגאון רבי יוחנן וואזנער שליט"א. הגר"י בחן אותו וראה שהוא שולט בד' חלקי השולחן ערוך ופניו מאירות מזיו החכמה. שאל את אבי האברך אם מאז ומתמיד הצליח בנו בלימודו, כי הוא מרגיש עליו שמשהו מתחבא כאן. השיב אביו שלא תמיד הוא הצליח, ממש לא, והגר"י ביקש ממנו שיספר לו מתי זה התחיל.

פתח האב וסיפר: היה זה כשבני למד בישיבה. יום אחד בשני או חמישי כיבדוהו בהגבהת הספר תורה. הוא ניגש, ולתדהמת כולם, עשה הגבהה הפוכה כמו שעושים בשמחת תורה וכל הבחורים נהנו שסוף סוף יש מישהו שעושה איזה דבר מעורר ענין. אחרי התפילה קרא לו המשגיח ושאל אותו: "אמור נא! הכל כשורה אתך?". השיב לו בני: "רצונך באמת לדעת מה המעשה? - הבחור שעלה אחרון לתורה, הוא בחור מגמגם, וכשהוצרך לעשות את הברכה השניה, גמגם נוראות ולקח לו זמן רב עד שהצליח לגמור אותה, ובכל אותה עת הבחורים החליפו מבטים והתלחשו ביניהם. ואז בדיוק כיבדני הגבאי בהגבהת הספר. הייתי אז נסער בראותי איך אותו בחור עומד בוש ונכלם, והתחלתי לחשוב מה אני יכול לעשות כדי להסיח את דעת הבחורים ולהסיטה לנושא אחר. בהחלטה של שניה החלטתי שאני עושה הגבהה הפוכה. כך עשיתי, וברוך ה', הרעיון עבד נפלא מאוד. אמר האב לגר"י וואזנער: "מאותו יום התחיל בני לגדול ולפרוח ולהצליח בתורה והנה הוא הגיע לאן שהגיע". סיפור כזה מאיר! אכן, כן, הסיפורים האלה משפיעים וגורמים לעשות שינויים.

(קטעים נבחרים מתוך שיעורי מכון 'הביני' שיעור כט תמוז תשפ"ג)

כלל הדבר הוא שהקושי הנראה לעין בקיום התוכחה אינו פטור. אדרבה, זה מורה על הגדלות של התוכחה. זה מורה איזה דבר גדול היא ומדוע היצר הרע מנסה בכל כוחו למונעה.

המשגיח עולה על דוכנו ומתחיל לשאת את דבריו

כשהמשגיח בישיבה רוצה לשאת דרשה בפני הבחורים, יש לו שתי דרכים לעשותו. הדרך האחת היא להודיע שבשעה אחת עשרה לפני הצהריים, באמצע הסדר הראשון, יתאספו כל הבחורים והמשגיח ידבר כנגד זה שפרצו את דלת המטבח. אבל בחור אחד בל יעדר. כולם חייבים להיות בזמן, לשבת ולהקשיב אל הדיבורים כדרכונות שירדו לעומק השיתין. וכשמגיעה השעה היעודה, המשגיח עולה על דוכנו ומתחיל לשאת את דבריו. הוא מביא דיבורים נוראים שכתובים במדרש בענין גניבה וגזילה ומה שאמרו הצדיקים על זה, וכן הלאה, וצועק בקול אדיר וחזק על הנבלה שנעשתה בישיבה שכמה בחורים פרצו את דלת המטבח וגרמו נזק לקופת הישיבה. זוהי דרך אחת. אבל כשהולכים בדרך זו, בדרך כלל מה שהבחורים יזכרו, יהיה הפרצה במטבח וסילוק האשמים בדבר מן הישיבה. יש דרך אחרת. הדרך האחרת היא שהמשגיח מתבונן: "אם הבחורים עשו מה שעשו, כפי הנראה היו רעבים וכפי הנראה השתובבו קצת". לאחר יום או יומיים הוא נושא את דבריו בשעה הקבועה לשיחת המשגיח, ומדבר אז על גודל שכרו של מי שמתאפק ואינו הולך אחר שרירות לבו, כשהוא

לעילוי נשמת

הרה"ג

ר' אלטער מרדכי ברג זצ"ל

ב"ר דן ז"ל

מרא דאתרא דקהילת עטרת רא"ש
מונסי ניו יורק

נלב"ע ח"י סיון תשע"ו
ת.נ.צ.ב.ה

תמהה אשתו: "שער הדולר כיום הוא כשלושה שקלים בלבד. נמצא, שחסרים לך עשרים אלף שקלים!" הקפיד וזעם...

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א, על המבט הנכון של ימים אלו

"האמת היא", הוסיף הלווה מבלי לקלוט את הבעתם של הסובבים אותו, "שהייתי צריך לקבל עודף, כי לפי חשבונאי, השער האמיתי של השקל חייב כבר להגיע לשישה שקלים..." "לפי חשבונאי?!" המלווה גיחך, "יכול אתה לחשוב ככל שתרצה. יכול אתה לומר שהשקל צנח לעשירית

הדולר - אך לא חשבונאי הוא הקובע, אלא השער הרשמי, שער האוצר, השער היציב! ואם לא תשלם מיד, כאן ובמזומן - אדרוש להטיל עיקול על נכסיך!..."

וביאר הרב חדד: שלושה דברים מנו חכמים, שאם יסתכל בהם האדם מובטח לו שלא יבוא לידי עבירה: דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון (אבות ג). נתבונן נא בביטוי השגור על לשוננו - "דין וחשבון", ונסה להבין: מה כפילות המילים? מדוע נאמר גם 'דין' וגם 'חשבון'? ועוד, מדוע נאמרו דווקא בסדר הזה? הרי לכאורה בתחילה עורכים את החשבון, ורק לאחר מכן גוזרים את הדין. אם כן, מדוע הקדימו החכמים דין לחשבון? על ידי המשל שהובא לעיל מתורצים הדברים מאליהם:

יש אנשים שעורכים חשבון, אבל החשבון הוא משל עצמם... הם מרגישים בסדר גמור כלפי שמיא, נקיים מעוון, ואינם מעלים על דעתם שהחשבון שם אחר לגמרי... מה שהם החשיבו כמצוות - נחשב לעבירה, ענין שבעיניהם נחשב קטן ולא משמעותי הוא מן המצוות שאדם דש בעקביו, ועונו עקביו יסובוהו בעת הדין.

במילים אחרות: הם יודעים שיש 'דין', אך אינם מודעים לענין ה'חשבון', ומשום כך אין כאן ערובה שלא יבואו לידי עבירה. לכן ציוונו חכמינו גם את ענין הדין וגם את ענין החשבון, והדגישו שמוכרח האדם לזכור לא רק שהדין הוא דין שמים, אלא שגם החשבון הוא חשבון שמים, וצריך לזכור על ידי מי הוא נעשה. (מתוך 'ומתוק האור' סדר תפילותינו)

וַנִּגְשׁוּ אֶל הַמִּשְׁפָּט וְהַצְדִּיקוּ אֶת הַצְדִּיק (כה)

משל נפלא, המטמיע את החיל והרעדה שצריכים לאחוז בנו לקראת ימי הדין, מובא בספר "אבותינו סיפרו לנו" בשם רבי אשר חדד:

אדם היה חייב לחבירו חמישים אלף שקלים. הגיע זמן הפירעון, ולא שילם. תבעו חבירו לדין. הגיעה התראה מבית הדין, שעליו להתייצב למחרת למשפט. אין ברירה, חייבים לגייס את הסכום. התדפק על פתחי חבירו ולווה עשרת אלפים דולרים. שב לביתו שמח וטוב לב. "הצלחת?" שאלה אשתו. "ה' הצליח דרכי, השיגותי את כל הסכום", השיב בשמחה, "יש בידי עשרת אלפים דולר!"

תמהה: "שער הדולר כיום הוא כשלושה שקלים בלבד. נמצא, שחסרים לך עשרים אלף שקלים!" הקפיד וזעם: "ההסתפחת לקהל אויביי? הלי את אם לצרי? מדוע תדכאי את רוחי, לאחר שהתרוצצתי ועמלתי כה רבות!"

"אבל -" אמרה. "שום אבל! הטי אוזן ושמע, הנני ואסביר לך. השקל הוא מטבע חלש, ואילו הדולר הוא מטבע יציב!" הסביר האיש. "שערו של השקל היה צריך להיות משכבר בשפל המדרגה, שישה שקלים לדולר - לכל הפחות! האוצר מקפיא אותו באופן מלאכותי! חסד אני עושה עימו, בהחשיבי את הדולר לפי שער של חמישה שקלים. הוא חייב להכיר לי טובה! בעצם, תמהני, אם לא תהיה כאן שאלה של ריבית..." נבוכה האישה. בורה היא בענייני כלכלה.

במבטים שנעו בין תמיהה ללגלוג

למחרת עלה לבית הדין. שאלוהו האם השטר שטרו הוא, חתום בחותמת ידו. לא התכחש, הודה על האמת. והנה - נכון הוא לשלם במיטב, במטבע קשה.

בפנים קורנות הגיש את צרור הדולרים. נטל המלווה וספר. ארשת תמיהה נצטירה על פניו. ספר שוב - והתוצאה זהה. נשא עיניים שואלות ואמר: "יש כאן עשרת אלפים דולר בלבד..." "וכי כמה רצית שיהיו?" קרא הלווה, "חישבתי לפי חמישה שקלים לדולר, והרי לך החוב במלואו!" שקט השתרר. הכל התבוננו בו במבטים שנעו בין תמיהה ללגלוג.

פתאום אני מתחיל להרגיש געגועים לקב"ה, ובכיתי מרוב געגועים

הגאון רבי עמנואל טולידאנו שליט"א - קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא

יש פסוק בתהילים (נ): "ולרשע אמר אלוקים, מה לך לספר חוקי, ותשא דברי עלי פִּיךָ" שאדם רשע שלומד תורה, אומרים לו מה לך לספר חוקי, הקב"ה לא צריך תורה של רשעים. באמת לא הבנתי מה הפשט בזה, למה בגלל שהוא רשע זה סיבה שימנע ממנו ללמוד תורה, נכון הוא רשע, אבל הוא רוצה ללמוד תורה, למה לא?

רואים מחז"ל אין דבר כזה, אתה לא יכול ללמוד תורה, אם אין לך קשר עם הקב"ה, כי התורה היא לא תאוריה וחכמה חיצונית, אלא התורה היא קשר עם הקב"ה! כי תורה וישראל וקודשא בריך הוא - חד הוא, ואם אתה קשור עם הקב"ה, אתה לא רשע, אתה עושה תשובה, אז שייך אצלך תורה, אבל אם אתה רשע, לא שייך אצלך תורה.

וכמו שסיפרתי פעם, זה היה בשיבת טנז'יר כשפתחו את הישיבה אספו תלמידים מכל מרוקו, היו שם כאלו שלא היה בהם שום לחלוחית של תורה, אפילו נטילת ידיים של שחרית הם לא נטלו, לא ידעו כלום, וככה הביאו אותם לישיבה, ולא יאומן, כבר אחרי חודשיים שלושה הם למדו בחשק גדול, ראש הישיבה היה ר' זושא וולטנער זצ"ל הוא היה קצת חסידי מהונגריה וידע לנגן ולהלהיב, והכניס בהם התלהבות ולמדו תורה בהתלהבות, פשוט אחרי כמה חודשים לא יכולת להכיר אותם, הם לא היו אותם בחורים שנכנסו, וזה דבר מוזר מאוד איך בחורים שהיו ברחוב ריקים לגמרי ממש, פתאום לומדים בכזה חשק וכזה התלהבות, איך קורה כזה דבר?

ובכל זאת מצאו אביו כל הזמן בוכה

והביאור בזה כמו שראינו אצל רבי אליעזר בן הורקנוס שלא למד כלום בילדותו, כלום ממש, אפי' קריאת שמע לא ידע, והוא היה איכר עובד אדמה, ובכל זאת מצאו אביו כל הזמן בוכה, שהיה כל הזמן מתגעגע ללמוד תורה, ושאל אותו אביו למה אתה בוכה, ענה לו אני בוכה כי אני רוצה ללכת ללמוד תורה, ואביו לא שלחו ללמוד כי אמר לו אתה לא יודע כלום ושום דבר לא יצא ממך, עד שבא אליהו הנביא ואמר לו לך לירושלים לרבן יוחנן בן זכאי שילמד אותך, שאל אותו רבן יוחנן בן זכאי כמה מסכתות למדת, אמר לו

כלום, ק"ש אתה יודע, לא, ברכת המזון אתה יודע, לא יודע כלום, עם הארץ, איכר בן איכר [תמיד אני מתפלל: הורקנוס היה מגדולי העשירים וכו' לא יכל לשכור ת"ח ללמד אותו] וכשבא לפני רבן יוחנן בן זכאי היה בגיל עשרים ושמונה. ואני מתפלל: מילא אדם שלמד פעם תורה, וטעם טעמה של תורה יודע מה זה תורה, אני מבין ששייך שיתגעגע ללימוד התורה, אבל ר"א בן הורקנוס הרי לא למד כלום, מה פתאום הוא מתגעגע.

התירוץ הוא: קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא, אתה רואה ג"כ שלפעמים מקבלים געגועים להקב"ה, היו לי דברים כאלה שפתאום אני מתחיל להרגיש געגועים לקב"ה, ובכיתי מרוב געגועים, וממה זה מגיע, כי נשמת ישראל והקב"ה חד הוא, הנשמה זה חלק אלוך ממעל, אנחנו לא מבינים את הכל, אבל רואים את זה בחוש שיש לפעמים הרגשה של געגועים לקב"ה.

ולכן ר"א בן הורקנוס אף שלא למד כלום, בכ"ז קיבל תשוקה לתורה, כי נשמת ישראל והקב"ה והתורה זה אחד, וזה מה שראינו אצל הבחורים במרוקו שלמרות שלא ידעו כלום, תוך כמה חודשים למדו בכזה התלהבות, וזה הגיע מנשמת ישראל שבתוך תוכה יש לה געגועים לקב"ה.

ולכן אומרים לרשע: מה לך לספר חוקי! אם אתה לומד בלי יראת שמים, ואם אתה לא מדקדק בקשר עם הקב"ה, שלא יתגבר עליך היצר הרע, אז הלימוד שלך לא קשור עם הקדושה, וזה לא לימוד, מי צריך את התורה שלך!.

(דעת ואמונה, כי תצא תשפ"ה)

שמעתי פעם מאחד שסיפר על מלמד שביקש מהתלמידים לומר לו מהו הדבר החשוב ביותר שיש בעולם הזה. קם אחד ואמר...

מרן הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א - שיחה מרתקת בדרכי החינוך

האבא כשהוא קם בבוקר, איך שהוא מברך ברכות התורה, איך הוא מתנהג בבית. וכך הם לומדים מה חשוב אצל אבא. זה העיקר. אני תמיד מספר, ששמעתי פעם מאחד שדיבר

בחתונה, וסיפר על מלמד שביקש מהתלמידים לומר לו מהו הדבר החשוב ביותר שיש בעולם הזה. קם תלמיד אחד ואמר שהדבר החשוב ביותר הוא מניות בבורסה. כששאל אותו המלמד למה. ענה התלמיד שכך הוא רואה אצל אבא שלו, שזה מה שעוסק אותו ותופס אותו כל היום. אחר כך קם תלמיד אחד ואמר שהדבר החשוב ביותר הוא צ'ולנט, כיון שבמשך כמה ימים לפני השבת כבר עסוקים ההורים שלו בקניית מצרכים לצורך הכנת החמין, ובשבת הם מדברים כל הזמן על איך שהצ'ולנט יצא, וגם בימים שאחרי שבת הם עדיין עסוקים ונהנים מהשאריות. ואותו הדבר זה אצל המלמדים והמחנכים בחיידר. לתלמידים יש חוש הבחנה מיוחד, והם משגיחים על כל מעשה ותנועה קלה של המחנך שלהם, מה הוא מחשיב באמת, ומה הוא מזכיר רק כלאחר יד, אם הוא מדבר מעומק הלב או רק מן השפה ולחוץ. מה תופס אותו? דברים גשמיים או דברים רוחניים. והמלמדים עצמם צריכים לדעת שגם צורת ההנהגה שלהם, שלא במסגרת הלימודים, גם היא נוגעת ומשפיעה בעקיפין על כל צורת החינוך התלמידים בחיידר. הילדים רואים הכל ויודעים הכל. וממילא צריך דוגמא אישית. יש לכם אחריות גדולה, החזון איש זצ"ל אומר, אני זוכר שה'מימרא' שלו היתה, שכל ילד הוא ספק גדול הדור.

(דרכי אורה, כי תצא תשפ"ה 94, שיחה לפני מחנכי ת"ת "תורת אמת" בני ברק)

כָּכֵל אֲשֶׁר יִזְרֹוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם (כד)

מה שאני רוצה להגיד לכם זה דברים פשוטים. כמה מילים. מדברים כאן הרי לפני תלמידי חכמים. לפני שמדברים על חינוך, צריך לדעת מה המשמעות ומה האחריות שיש לנו; שמחנך ילדי ישראל. תמיד אני נוהג להזכיר את דברי הגאון מווילנא, שאומר שכל עשרת הדברות נרמזות בפרשיות של 'קריאת שמע', והדיבור של 'לא תרצח' נרמז במילים 'ושננתם לבניך'. כי מי שלא מלמד נכון ומי שלא מחנך כגון שצריך, זה ממש רציחה רח"ל. וזה דברים נוראים. אני ממש נבהלתי שראיתי את דברי הגאון הללו.

כל מחנך צריך לחיות זה. הרי 'ושננתם לבניך' - אלו התלמידים. יש לכם אחריות גדולה. זה הדבר הראשון. וגם כשצריך להעיר לילד, צריך מחשבה איך לעשות את זה. ויש לשים לב לצורת התוכחה. שתהיה בעדינות.

אני רוצה לספר לכם סיפור שהיה איתי עם החזו"א.

אני רוצה לספר לכם סיפור שהיה איתי עם החזו"א. בתקופה שהייתי ישן אצלו. כשהייתי ישן אצל החזון איש, בכל לילה לפני השינה, הייתי מכין ליד מיטתי מים בבקבוק לנטילת ידים בבוקר, וכמובן שאח"כ היית מרוקן אותם. בוקר אחד התעוררתי מעט באיחור ושכחתי להוריד את מי הנטילה, כיון שמיהרתי להתפלל בבית הכנסת 'אליהו הנביא' שליד בית הכנסת הגדול, כדי להספיק להגיע בזמן לשיבה. כשחזרתי מהשיבה, אמר לי החזון איש כך: בוא נלמד משהו במסכת "דרך ארץ". וכך אמר לי החזו"א: "יש הלכה שצריכים בבוקר ליטול ידים. ויש עד הלכה: שאחרי שנוטלים ידים צריכים לשפוך את זה, לא בבית ולא במקום שעוברים שם בני אדם..." נתבונן, החזון איש רצה להעיר לי, אבל הוא עשה את זה באופן כזה, שלא להעיר לי במפורש, ששכחתי לשפוך את המים, אלא הוא עשה זאת באופן שאני יבין לבד איך צריך לנהוג. דבר נוסף שאני מדבר על זה תמיד זה הדוגמא האישית. הכלל הוא: איך שההורים מתנהגים, כך מתנהג הילד. הם מסתכלים על כל דבר, הם רואים מה חשוב אצל האבא. הם רואים את

אני זוכר שבאלפית השניה חלפה במוחי המחשבה: "רגע, גם אם הוא צריך להיענש, הוא אינו חייב להתבזות לעיני כל".

הגאון הרב בצלאל טרוביץ שליט"א יו"ר ארגון 'נוצרי לשון' על הזכויות שיכריעו את הכף

ב'בין הזמנים' האחרון פגשתי אברך יקר, תלמיד שלי מימים ימימה, שהזכיר לי נשכחות. היה זה לפני כעשרים שנה, עת שימשתי כמשגיח ב'ישיבה קטנה'. אחד הבחורים עשה מעשה קונדסות שדרש גערה או

עונש מתאים. הוא עמד בסוף המסדרון, וכשבאו לספר לי על כך, התחלתי לצעוד לעברו במהירות.

כשהגעתי אליו, ורציתי לגעור בו, הבחנתי לפתע שסביבו עומדים בחורים רבים הממתנים בדריכות לראות מה עומד להתרחש. אני זוכר שבאלפית השניה חלפה במוחי המחשבה: "רגע, גם אם הוא צריך להיענש, הוא אינו חייב לספוג בזיונות ולהתבזות לעיני כל". כבשתי את התגובה הראשונית ואמרתי לו בשקט: "תגיע אלי מאוחר יותר לחדר, ונדבר".

חלפו שני עשורים. אותו בחור הוא כיום אברך המלמד בתלמוד תורה בחו"ל. בפגישתנו, הוא סיפר לי שלעולם לא ישכח כיצד נמנעתי מלבזות אותו באותו רגע. "המעשה הזה נחקק בי", אמר, "וכך אני נוהג היום עם תלמידי - לעולם איני מבייש תלמיד לעיני חבריו". הנה לנו מעשה קטן, שכבר נשכח ממני מזמן, אך גליו מוסיפים להדהד ופירותיו ניכרים עד היום.

הדבר הזכיר לי סיפור נוסף ששמעתי מידיד. כשהגיע לפני מספר שנים להתגורר בשכונה חדשה, פנה בפעם הראשונה לבית הכנסת המקומי. יהודי זקן קיבל את פניו במאור פנים ובחיוך רחב ואמר לו: "אוהו, אתה תושב חדש! כמה אני שמח שבאת לגור איתנו". מילים פשוטות, ספורות. אך אותו ידיד העיד בפני שנים רבות לאחר מכן, בכל פעם שפגש באותו אדם, נזכר מיד בהרגשה הטובה שהציפה אותו באותו רגע. אנו נמצאים כעת בעיצומם של ימי חודש אלול. כל אחד מאיתנו מחפש דרכים להתחזק ולאסוף זכויות כדי לזכות בדין. אך אם נתבונן היטב, נגלה שאין צורך לחפש עלילות גדולות מתחת לשטיח. מי שיפתח את ספרו הקדוש של החפץ

חיים, "אהבת חסד", ימצא שם עשרות דוגמאות למעשי חסד פשוטים ויומיומיים שכל אחד יכול לקיים בנקל. הנה כמה מדוגמאותיו של החפץ חיים לחסדים נפלאים התלויים בדיבור בלבד:

• **לימוד תורה לאחרים:** "תורה שהיא ללמד לאחרני הוא בכלל חסד, ותורה שאדם לומד לעצמו אינו בכלל חסד. וכדאיתא (בסוכה מ"ט:): מאי דכתיב: 'פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה'. וכי יש תורה שהיא של חסד, ותורה שאינה של חסד? אלא תורה שהיא ללמד - היא תורה של חסד, ותורה שאינה ללמד זו היא תורה שאינה של חסד".

• אם אדם רואה שיש על חברו כעס מאיזה אדם, ויכול בדיבורו להסירו מעליו - הרי זה בכלל חסד.

• **מתן עצה טובה:** ליעץ לחברו עצה ההוגנת לו בעניניו, גם היא גמילות חסד גדולה.

• **עידוד:** אם הוא רואה בחברו שהוא עצב מפני דלותו, או איזה צרה ח"ו ואפילו אם אינו יכול לעזור לו בפועל, על כל פנים מצווה לדבר על לבו ולהפיגו מדאגתו, וזהו הכל בכלל גמילות חסדים.

• **תפילה:** להתפלל על החולה שירפאהו ה', שזהו הכל בכלל ביקור חולים שהוא גמילות חסדים. והוא הדין לכל צער אחר שיש לאדם, שהוא בתוך צרה ומצוקה - להתפלל עליו, ואפילו אם אותו אדם בעצמו אינו יודע מזה כלל! את דבריו חותם החפץ חיים בקריאה, שדומה כי נכתבה ממש לימינו אנו:

"ידוע שכח הצדקה והחסד מגביר מדת הרחמים, וכמו שאמר חז"ל (שבת קנ"א:): על הפסוק 'ונתן לך רחמים ורחמך' - כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו מן השמים. וכהיום שאנו רואין בעינינו, שמידת הדין גוברת מאד בעולם מדי יום ויום ... עד שאין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו, כמה צריך להרבות בצדקה וחסד, אולי על ידי זה נזכה לכפות את כח הדין, ויתמלא רחמים בעולם".

בימים אלו, בהם אנו מתדפקים ומבקשים רחמים, הבה נאמץ את החסד הפשוט. אלו הן הזכויות שיכריעו את הכף וימשיכו עלינו ועל כל ישראל שנת חיים, ברכה ורחמים.

החברה הסכימה לשלם כ-70,000 דולר על כל שעה, 1.6 מיליון דולר על כל יום, 50 מיליון דולר על כל חודש...

תקשיבו לסיפור אמיתי כמה שווה יום אחד

מאת: אלחנן נתן ליכטיג

תחשבו רגע אם היה לכם עסק מסחרי. כמה הייתם מוכנים לשלם כדי שהמוצר החדש שפיתחתם ייצא לשוק חודש אחד מוקדם יותר? חצי מיליון דולר? מיליון דולר? מיליון וחצי דולר עבור יום אחד בלבד - הייתם מוכנים לשלם? תקשיבו לסיפור אמיתי מהעולם העסקי: לפני תקופה קצרה נחתמה בעולם התרופות עסקה מטורפת. חברת התרופות אימדיקה, מכרה לחברה אחרת בשוק החופשי שובר נייר בודד. המחיר ששולם שם במזומן היה 200 מיליון דולר. על מה ולמה משלמים סכום עתק כזה עבור חתיכת נייר? במילה אחת: זמן.

בעולם התרופות, המכשול הגדול ביותר של כל חברה הוא רשות המזון והתרופות האמריקאית (ה-FDA). תהליך בדיקה ואישור של תרופה חדשה אחרי חודשים ושנים של ניסויים, נמשך בדרך כלל 10 חודשים מורטי עצבים. בזמן הזה, החברה המפתחת משלמת מיליונים על החזקת המעבדות, המשקיעים בבורסה בלחץ, והמתחרים עלולים להקדים אותה. כדי לתמרץ חברות לפתח תרופות למחלות נדירות - תחום שקשה להרוויח בו - מעניקה הממשלה לחברה שפיתחה תרופה כזו "כרטיס זהב": שובר זירוז מיוחד. השובר הזה מאפשר לקחת את התרופה הבאה של החברה, ולקצר את זמן הבדיקה שלה מ-10 חודשים ל-6 חודשים בלבד. חיסכון של ארבעה חודשים.

חברת אימדיקה השיגה את השובר הזה, והחברה הקונה הסכימה לשלם כ-70,000 דולר על כל שעה של זירוז, מעל 1.6 מיליון דולר על כל יום, 50 מיליון דולר על כל חודש, ו-200 מיליון דולר בסך הכל! רק כדי לחסוך ארבעה חודשי המתנה!

סיפורה של אימדיקה אינו יחיד: חברות ענק מכרו בשנים האחרונות שוברים דומים בסכומי עתק של מאות מיליוני דולרים! ענקיות תרופות נכנסות למרוץ וממשכנות הון

תועפות - רק כדי לקנות ארבעה חודשים של קדימות בשוק. כי בעולם העסקים, להיות ראשון בשוק בארבעה חודשים שווה מיליארדים. אנשי הפיננסים הממולחים ביותר מבינים מסקנה אחת פשוטה: כשיש חלון הזדמנויות פתוח - הזמן יקר מכל הון.

איזה מחיר יש לזמן בעולם הרוחני והנצחי?

ועכשיו לעניינינו: אם בעולם גשמי וחולף, עבור רווח כספי מוגבל, נכונות חברות ענק לשלם מאות מיליוני דולרים רק כדי להרוויח כמה חודשים - איזה מחיר יש לזמן בעולם הרוחני והנצחי?

בכל דקה ודקה אנחנו יכולים לקנות את עולמינו בעולם הנצחי, אם בכל ימות השנה הזמן הוא יקר ערך, הרי שמדי שנה מעניק לנו הקדוש ברוך הוא "שובר זירוז" בלתי נתפס: חודש אלול.

בימים אלו של עת רצון, הרחמים והסליחות, השערים פתוחים לרווחה. פעולה קטנה של התקרבות להקב"ה, התחזקות בתפילה, בלימוד תורה, בחסד, ובכלל בענייני בין אדם לחברו - פועלות בשמים מה שבזמנים אחרים דורש יגיעה ומאמץ של חודשים ארוכים.

אם לא עכשיו אימתי? שערי שמים פתוחים, ומלך מלכי המלכים אב הרחמים ממתין לכל אחד ואחד מאיתנו. החכמה הגדולה היא לדעת את ערכו של הזמן, לא לתת לימים היקרים הללו לזלוג בין האצבעות, לנצל כל רגע וכל דקה - ולזכות להיכתב ולהיחתם בספרם של צדיקים גמורים לחיים טובים ולשלום!

ללמוד 'שלום בית' מהמזוזה

פי יקח איש אשה חֲדָשָׁה ... (כ"ד)

- נחלקו רש"י ור"ת בגמ' (מנחות לג.) באיזו דרך יש לקבוע את המזוזה בפתח - בזקיפה או בשכיבה. וכמו כן נחלקו באיזו דרך יש להניח את הס"ת בארון הקודש, בעמידה או בשכיבה. לרש"י - קובעין המזוזה ומניחין הס"ת בעמידה זקופה, ולר"ת - יש לקבוע את המזוזה בפתח ולהניח את הס"ת בשכיבה, דדרך מעומד אינו כבוד, וגם הס"ת והלוחות שהיו בארון היו מונחים בשכיבה (ב"ב יד.). וכן דעת הרמב"ן. והכריעו התוס' (מנחות שם, ד"ה הא) שבין לרש"י ובין לר"ת כשרה המזוזה אם עומדת באלכסון לא שוכבת ולא זקופה. וכן פסק הרמ"א (יו"ד ס' רפט ו) 'והמקדקין יוצאין ידי שניהם, ומניחים אותה בשיפוע ובאלכסון, וכן ראוי לנהוג וכן נוהגין במדינות אלו'.

ואמרתי שאפשר ללמוד לקח ומוסר השכל מפקסו של רבינו הרמ"א לקבוע את המזוזה בשיפוע ובאלכסון כדי לעשות פשרה בין רש"י ור"ת, ללמדנו תכף בכניסת פתח הבית, שבהנהגות הבית צריכים לפשר עם אשתו ובני ביתו שלא לעמוד על דבריו, ובזה יהיו שורות בבית אהבה, אחווה, שלום ורעות, וכבר אמרו חז"ל 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום'.

(אוצר פלאות התורה)

מתוך גליונו של הרב צ'ולק תשפ"ה

מתעוררת עליו רוח של 'שטן-עז' - שעטנז

פניני הפרשה מהרב חנניה צ'ולק שליט"א

לא תלבֹּשׁ שֵׁעִטָּנָה צִמְרָה וּפְשָׁתִים יַחְדָּו (כב)

איסור לבישת שעטנז הוא מהמצוות המוגדרות כ'חוק', שאין לנו בהן הסבר הגיוני, ועם כל זאת, מסבירים המפרשים טעם נפלא, וכך כותב 'החזקוני': בשל קרבנם המפורסם של קין והבל, שבו הביא קין קליות זרע פשתן ואילו הבל הביא מבכורות צאנו, ולפי שבאה תקלה ע"י שניהם - נאסרו להיות בבת אחת. כיוצא בכך כותב 'רבנו בחיי' הנולדים ראשונה קרבנם היה צמר ופשתים, זה הביא הצמר וזה הביא הפשתים, ולכן נאסר לנו חיבור הצמר והפשתים יחדיו, לפי שחיבור שניהם בכרם אחד לא עלה יפה. וב'פרקי דרבי אליעזר' (פכא) מובא: 'והביא קין מותר מאכלו קליות זרע פשתן, והביא הבל מבכורות צאנו ומחלביהן כבשים שלא נגזזו לצמר, ונתעבה מנחת קין, ונתרצה מנחת הבל'. משמע שבפרשת קין והבל תערוכת שעטנז (צמר ופשתים) - הביאה חורבן לעולם, ולכן נאסר ללבוש שעטנז. ובזוהר מובא עוד, שעד היום השפעת מעשהו של קין קיימת עולם, ומי שלובש כלאיים - מתעוררת עליו אותה רוח ומזיקתו. זוהי רוח של 'שטן-עז' - שעטנז, כי השעטנז גרם רציחה בעולם... ומלבד עצם האיסור שבו, לבישת שעטנז אף גורמת לדינים קשים על האדם. ואף ביוה"כ, אשר אין השטן מקטרג בו (כדאיתא בנדרים ל"ב:) - בכוח השטן לקטרג על הלוּבש שעטנז.

שוטר העיר ששלח את עבדו

רבי יהונתן איבשיץ מסביר את דברי ה'טור' (ס' תרד) אודות מצוות האכילה בערב יוה"כ, בהביאו מעשה שמופיע במדרש אודות שוטר העיר ששלח את עבדו לקנות לו דגים. הלך העבד, ביקש בכל השוק ולא מצא מאומה לבד מדג אחד. הוא שילם עבורו זהוב אחד, כשלפתע הופיע במקום חייט יהודי והוסיף על מחירו. העבד הוסיף מצדו עוד ועוד זהובים, אולם גם היהודי לא טמן ידו בצלחת והוסיף להעלות את המחיר, עד שהציע עבורו חמישה זהובים! סכום עתק כזה חשש העבד לשלם, והוא חזר לאדונו בבושת פנים. כששמע זאת האדון החליט לקרוא לחייט ושאלו למלאכתו. השיב האיש: 'חייט פשוט אנכי'. 'ומדוע קנית בחמישה זהובים דג השווה זהוב אחד, ולא עוד אלא שלקחת אותו מיד עבדי, אותו שלחתי לצורך קניית הדג?', השיב לו היהודי בשאלה: 'ואיך לא אקנה את הדג? אפילו עשרה זהובים הייתי משלם כדי שאוכל לאכול דג בערב היום הקדוש, שבו אנו בטוחים שהקב"ה יסלח לכל עוונותינו'. - א"כ יפה עשית', הגיב שוטר העיר, פטרו והלך לשלום. ותמה רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל - מדוע מודגש במעשה המקצוע של החייט, וכי אילו היה סנדלר עני לא היה פוטר אותו? אלא, שאותו חייט היה צדיק, והקפיד שבבגדים שיצאו תחת ידו לא יהיה כל חשש שעטנז, ומאחר שאותיות 'שעטנז' מרמזות על 'שטן-עז', כדי להורות שאדם שנכשל בשעטנז, גם ביוה"כ השטן מקטרג עליו, מדגיש המדרש שלאותו יהודי הייתה שמחה גדולה ביוה"כ מהיותו מקפיד על ענין זה, ובטוח היה שיזכה לכפרת עוונות שלמה ביום מיוחד זה.

(מגליונו תשפ"ה. מקור: פנינים ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע).

אחד שהבטיח לילד פרס או סוכריה

פניני הפרשה מהרב שלמה קולדצקי שליט"א

בפרשתנו ישנן מצוות רבות העוסקות בענייני תיקון המידות שבין אדם לחבירו, ואחת מהן היא מצוות תשלום שכר שכיר בזמנו שנאמר ביומו תתן שכרו. ואומרים רבותינו הראשונים (מובא ברא"ה) שמצווה זו היא מצווה לקיום נפשו של הפועל, כי אליה הוא נושא את נפשו להתפרנס בשביל לחיות, ואם מאחר לשלם הרי הוא כאילו נוטל ממנו נפשו וכמבואר

בגמ' בבבא מציעא, ובזוהר כתב שמכיוון שהמזלזל במצווה זו הרי הוא כנוטל נפשו של הפועל ממילא עי"ז חלילה וחס מתמעטים ימיו של בעל הבית וכל הימים והטובות שנגזרו עליו נמחקים ממנו וגורם מיתה לעצמו ר"ל, וזה מלבד מה שעובר בזה על חמישה לאווין, ובגמ' בסוכה איתא, שגם נכסי המאחר יורדים לטמיון.

ומצוות אלו יש בהן הרבה הלכות ומובא בספר אהבת חסד לחפץ חיים ועיי"ש מה שהרחיב בזה בפתיחה לשכר שכיר, וכתב שם, שמצווה זו היא גם באחד שהבטיח לילד פרס או סוכריה על איזה מלאכה או עזרה שיעשה בשבילו ולא נתן הכסף בזמנו עובר על כל החמישה לאווין, וגם מי שאין לו כסף מוכרח וחייב לקחת הלוואה בשביל לשלם החוב הזה כדי שלא יעבור על איסורים חמורים אלו.

החכם עושה מעפר לזהב,

ותלמידי האר"י כתבו שהמקיים מצווה זו זוכה שתשכון בגופו נפש קדושה כעין הנשמה יתירה שיש לאדם בשבת. וכך היה אומר הח"ח: החכם עושה מעפר לזהב, ולעומתו הטיפש עושה מזהב לעפר, והנמשל הוא שכל יהודי הברירה בידו או שמכל הפעולות הפשוטות שעושה, לעשות מהם מעשה מצוה, או לעשות אפילו את המצוות לכלום. ולדוגמא בולטת כולם משלמים לעגלון או לנהג דמי נסיעה, והנה מי שהתבונן בזה שהוא מקיים עכשיו מצוה של ביומו תתן שכרו, קיים בשלימות מצוה מפורשת מן התורה, ומי שלא התבונן אלא שילם בגלל שכר החוק שצריך לשלם, הרי זה בגדר מצוה יבישה, וחבל מאד שבשביל חסרון התבוננות יפסיד לעצמו מצוות מפורשות מן התורה, ע"כ משיחותיו של הח"ח. וז"ל בספר אהבת חסד ח"ב פכ"ג בהגה"ה: מה טוב לאדם שירגיל את עצמו שבשעה שעושה מצוה שיש לה שורש מן התורה כגון שמשלם פעולת שכיר בזמנו שמקיים בזה המצוה ביומו תתן שכרו, וכל כיוצא בזה מה טוב הוא שיכין בעת הפעולה לקיים המצוות עשה שלה, שאז נעשית המצווה בגודל השלימות וכו' ויתקדש על ידי זה לה', וזהו שכתוב למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם, והיינו שהוא עושה אותם בעבור שהם מצוות ה'.

(מתוך גליונו תשפ"ה)

מהי מילה נרדפת לציצית, הקשורה לפינוק הטלית?

חידות שינון הפרשה לפי סדר ה-א"ב

- א. מה צריך להיות בבגד שיהיה חייב בציצית?
א רבע כנפות.
ב. יש לתת לו פי שנים בירושה? בכור.
ג. מילה נרדפת לציצית, הקשורה לפינוק הטלית? גדילים.
ד. אסור לשים בביתך? דמים.
ה. לשון הפסוק המלמד על השבת אבדה?
השב תשיבים.
ו. "לא תראה חמור אחיך... נופלים בדרך" _____ מהם?
והתעלמת.
ז. כיצד אוכל בן סורר ומורה? זולל.
ח. מצווה הנעשית כאשר יבם אינו רוצה לייבם? ח ליצה.
ט. מי שאינו _____ עליו לצאת מחוץ למחנה? טהור.
י. כך קרויה אלמנה ללא בנים? יבמה.
כ. בו מתקיימת מצוות עוללות? כרם.
ל. על הטמא לטבול _____ ערב. לפנות.
מ. אסור לתעב אותו? מ צרי.
נ. מילה נרדפת לריבית? נשך.
ס. כיצד שותה בן סורר ומורה? סובא.
ע. פועל שכיר יכול לאכול מהם בעת הבציר כרצונו? ענבים.
פ. משם שלחו מואב לשכור את בלעם? פתור.
צ. אשת יפת תואר צריכה לעשות את? ציפורניה.
ק. אסור להניף חרמש על? קמת רעך.
ר. אסור לחבול (למשכן) אותם? רחיים, רכב.
ש. מצווה המקוימת כאשר נקרה קן צפור בדרך? שלח תשלח.
ת. ומה יש לעשות לאם במצוות שילוח הקן? ומה לבנים? תשלח, תיקח לך.

(מתוך גליונו של הרב קולדצקי תשפ"ה)

והוא מתפלל לשמוע שהם כבר סגרו עם חברו של החזן

הגאון רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א: מעשה היה באברך בן תורה שהיה לו קול נעים וערב, והיה נוסע כל שנה לקראת הימים הנוראים לארצה"ב ומשמש שם כחזן באחת הקהילות, והם היו משלמים לו סכום נאה שהיה עוזר לו לפרנסת בני ביתו, שנה אחת נולד לו בן במזל טוב והחליט שבאותה שנה יישאר עם משפחתו בארץ, ושלח במקומו את חבירו, והנה לקראת שנה הבאה הוא התקשר לאותה קהילה, והוא מתפלל לשמוע שהם כבר סגרו עם חברו של החזן המחליף שהוא שלח להם בשנה שעברה כי הם מאוד נהנו ממנו, וברגע הראשון הוא חשב להתקשר לאותו חבר ולצעוק עליו, אבל מיד הוא התחזק באמונה שהרי הכל בגזירת עליון, והחליט לא לעשות כלום ולוותר על מה שעשו לו, עבר כמה ימים הוא מקבל טלפון מקהילה אחרת בארצה"ב ששמעו שיש לו קול יפה, והם ביקשו ממנו לבוא לשמש אצלם כחזן לימים נוראים, והיתה לו הצלחה מרובה והקהילה מאוד נהנתה ממנו והחליטו לסגור עמו שיהיה אצלם חזן קבוע, אך מלבד זאת לאותה קהילה היו מעלות שלא היו בקהילה הראשונה, תחילה הם היו יותר בני תורה, כך שהתפילות שם היו יותר במתינות ובהשתפכות הלב, מלבד זאת הם היו משלמים לו יותר מהמקום הראשון, וגם היו שם כמה גבירים גדולים שעזרו לו במהלך השנה לאיזה ארגון חסד שהוא ניהל בארץ, וביותר שהקהילה הראשונה שהיה נוסע אליה נאלצה מכמה סיבות להיסגר, ואם הוא היה ממשיך להיות שם חזן לא היה לו כלום, ובזכות שהחליט לוותר ולהבליג, זכה לכפל כפלים.

(דברי השירה 457, אלול תשפ"ה)

הסגולה הבדוקה והמנוסה להצלחה במסחר

אברך צעיר התייעץ עם הרה"ק רבי אברהם מסוכטשוב זי"ע, בעל אבני-גזר, אם לפתוח בעירו חנות מזון. הרבי השיב בחיוב ובירכו ברוב הצלחה. האברך אכן פתח את חנות המזון בסמוך למפעל גדול בו התעסקו פועלים רבים, שפקדו בהמוניהם את החנות, כך שמדי יום התמלאה קופת החנות על גדותיה והפדיון היה רב. כעבור זמן מה החליט האברך לבדוק את מאזן ההוצאות מול ההכנסות, אך מה גדולה הייתה תמיהתו כשהתגלה שלמעשה לא הרוויח מאומה. הדבר היה לפלא בעיניו, להיכן נעלם הרווח? כיון שלא מצא תשובה מניחה את הדעת, נסע שוב אל הרבי מסוכטשוב. במקום תשובה זכה לשאלה מצד הרבי: 'האם המידות והמשקולות שלך מדויקים הם?' והאברך השיב והצטדק: 'אודה על האמת, אינני מדקדק כל כך במידות ובמשקולות, אך כל הלקוחות הינם גויים'.

'כעת ברורה הסיבה לכך שחנותך אינה נותנת רווחים' - השיב לו הרבי - 'הרי מפורש בתורה 'לא יהיה לך בביטך איפה ואיפה גדולה וקטנה' - ורש"י מפרש 'אם עשית כן, לא יהיה לך כלום!'. קבל על עצמך לקיים 'אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק יהיה לך' ויתקיימו בך דברי רש"י 'אם עשית כן - יהיה לך הרבה!'

וביקשו שיעניק להם סגולה

שני סוחרים הגיעו אל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע וביקשו שיעניק להם סגולה להצלחה בעסק גדול של שותפות שנכנסו בו. נטל רבי מאיר פיסת נייר קטנה ורשם בצדה האחת את האותיות א"ב, ובצד השני רשם את האותיות ג"ד. 'אין לכם סגולה בדוקה ומנוסה להצלחה במסחר יותר מן הכתוב כאן' - אמר להם הרבי בעודו מושיט להם את הפתק הקטן.

כשהבחין הרבי במבוכה על פני הסוחרים, לא השאירם ללא מענה, והסביר להם את פשר הכתוב בפתק: האותיות א"ב רומזות על: אל"ף - אמונה, ב"ת - ברכה. והאותיות ג"ד רומזות על: גימ"ל - גניבה, דל"ת - דלות. ללמדכם, שאם תשארו ותתנו באמונה וביושר, תשרה הברכה במעשי ידיכם, ואם חלילה תתפתו למעשי גניבה ומרמה, סופכם יהא דלות ודלדול.

(עלון 'תורה שבכתב', גליון פ"ה כי תצא תשפ"ה)

איך טיפה קטנה מהעיניים, אוצרת בתוכה סערה שלימה

'שערי דמעות לא ננעלו'... חשבתם פעם איך טיפה קטנה אחת, שנובעת מהעיניים ברגע של חולשה, מסוגלת לבטא סערה שלימה שמתחוללת בלב? אנחנו בוכים כשכואב, כשמרגשים משמחה, ולעיתים אפילו מבצל קצוץ – אך מאחורי אותה טיפה שקופה מסתתרת מערכת מופלאה ומדויקת. הגוף מייצר **שלושה סוגים של דמעות**, ולכל אחד תפקיד משלו:

דמעות בסיסיות נמצאות בעין כל הזמן ושומרות עליה לחה ומוגנת.

דמעות רפלקס מופיעות כשנכנס לעין אבק, עשן או אפילו אדי בצל – ועוזרות לשטוף את החומר המגרה.

וישנן **דמעות רגשיות** – אלו שמגיעות כשכואב לנו, כשאנחנו מתרגשים מאוד, אפילו מרוב שמחה. והדמעה עצמה? היא הרבה יותר מסתם מים. היא מכילה מלחים, שומנים, חלבונים ואנזימים, שעוזרים לשמור על העין, להגן עליה ולסלק ממנה חלקיקים.

אבל המפתיע ביותר הוא הבכי הרגשי. כשאנחנו בוכים מהתרגשות, לא רק העיניים מגיבות – גם מערכת העצבים של הגוף משתתפת בתהליך. מחקרים מצאו שבמהלך הבכי ולאחריו מתרחשים בגוף שינויים הקשורים **לחזרה לאיזון ולרגיעה**. המדע עדיין חוקר כיצד בדיוק פועל המנגנון המיוחד הזה שהקב"ה הטביע בתוכינו.

וכמה מופלא לחשוב על כך: כשמילים כבר לא מספיקות להכיל את מה שהלב מרגיש – הגוף קיבל דרך משלו לבטא זאת. **דמעה אחת קטנה**. גם בפרט הזעיר והשקוף הזה אפשר לעצור לרגע ולהתפעל מחכמת הבריאה ומנפלאות הבורא.

ויהי רצון שדמעותינו יהיו תמיד דמעות של שמחה, הודאה וישועה.

(ש.ק.)

מה הסיבה שביתו של הרב אלישיב היה מלא בספרים שמעולם לא השתמש בהם

שאלה: מה הסיבה שביתו של הרב אלישיב היה מלא בספרים שמעולם לא השתמש בהם, ומה הסיבה שבעל ה'הפני מנחם' לא מסר דרשה שהכין לפני ציבור גדול אלא אמר איזה ווארט, ומה הטעם שרבי בן ציון אבא שאול לא שתה בתענית?

תשובה: בפרשתינו מובא המון בעניין זהירות בכבוד הזולת ובדבר זה מצינו אצל כל גדולי ישראל הקפדה ורגישות יתירה. ונביא להלן כמה סיפורים קצרים מגדו"י על גודל רגישותם לכבוד הזולת: כאשר בני ביתו של הרב אלישיב פנו אליו בשאלה מפני מה הוא מותיר בביתו את כל הספרים הרבים שאינם חלק מסדר לימודו השיב רבנו כי הוא חושש שמא אי מי ממחברי הספרים יזדמן לביתו וכאשר יווכח כי הספר אותו הקדיש לו אינו נמצא בין ספריו הוא עלול להיפגע, בשל כך נגדש הבית לעייפה במאות ספרים שונים מפרי מחברי זמננו שלרבנו לא היה כלל פנאי לעיין בהם. כל זאת בשל הזהירות שלא לפגוע חלילה באדם.

קם הפני מנחם

באירוע נכבד שהיה אמור לנאום הפני מנחם, האיש הנכבד שנאם לפנינו בכינוס מסוים נכשל בלשונו ולא היתה דרשתו שגורה בפיו כהוגן. כאשר קם הפני מנחם אחריו לשאת את נאום הכבוד לא אבה לגרום חלישות הדעת לקודמו פתח אפוא בכמה מילים מהוססות בעודו מפשפש בכיסו כמחפש אחר הדף שהכין בו את נאומו. בחלוף רגעים מבישים התנצל בפני הציבור כי מבחין עתה שאבד לו הפתק ועל כן הסתפק באמירת 'ווארט' מזכרונו ובזה סיים את הדרשה. לאחר מכן תמיהו בפניו למה מנע טוב הרי דרשתו היתה אמורה לעסוק בהתחזקות והתעלות בעבודת ה' והשיב מיניה וביה אי אפשר להתעלות בעבודת ה' על חשבון הזולת.

רבי בן ציון אבא שאול היה טורח רבות שחלילה לא יצטער שום אדם בסיבתו. עורך ספריו רבי ציון עמר סיפר שבימי מחלתו של רבי בן ציון הרופא אסר עליו להתענות. והנה ביום התענית סיפר תלמידו באתי לרבי בן ציון לדבר עמו על ספריו, תוך כדי שיחה הגישה הרבנית כוס שתיה לרבי בן ציון הרב סירב לקחת. תמיהה הרבנית ואמרה הלא אתה חייב לשתות בפקודת הרופא, ענה הרב בוודאי אך אשתה אח"כ, כי רבי בן ציון לא היה מסוגל לשתות בפני מי שצם (הרב שלמה קולדצקי בגליונו תשפ"ה)

הצדיקים הצעירים

המדור שבו תזכו בעוה"ז והשכר הגדול שמור לעתיד לבוא

**הבלון התפוצץ ברעש גדול, ונחתו כטונות של גומי אדום עפו לכל עבר.
"דניאל, אמר הרבה, אפשר לבקש ממך לאסוף את כל חלקי הבלון, להחזיר
אותו להיות שלם, ולהחזיר את האויר שיצא, בדייק כפי שהיה?"**

חיים ויענקי מספרים על הרבה 'שמעון הצדיק'

אתם יודעים שבבית המקדש, כשעלו לרגל, לאף אחד לא היה צר, אפילו שהיו שם מיליוני עלי רגלים! אז גם אצלנו - כלנו יחד, ותמיד טוב לנו היכן שנשב.

אבל קודם כל, יש דבר אחד שאנחנו חייבים לזכור: כדי שהפה שלנו יוכל ללמד את התורה הקדושה, הוא חייב להיות פה טהור. לכן, דבר ראשון אני מחלק לכלכם ספריה מתוקה, כדי שהדבר הראשון שנעשה בפתח עם הפה שלנו יהיה לברך את הברכה הפל כף מתוקה ומלאה אמונה: **'שהכל נהיה בדברו'**. ועכשיו אני רוצה להגיד לכם משהו חשוב מאד: אנחנו נהיה בעזרת השם יחד כל השנה, נלמד הרבה תורה ונלמד איך מתנהגים אחד עם השני במדות טובות. לכן חשוב שתדעו כבר מעכשיו - אי אפשר להכניס תורה שיקרה מפנינים לתוך פה שהוציא דברי גנאי!

לכן אנחנו חייבים להזהר מאד ולא לדבר אף פעם שום דבר גנאי על חבר. בתחלה זה אולי קצת קשה, אבל אחר כך מתרגלים, וזה מביא כל כך הרבה שמחה כשרואים רק את הטוב שבזולת.

הרבה הביט בנו, ואז הכריז על מבצע מיוחד: **"כדי שהענין הזה יחרט לנו בלב, אני מציע שכל אחד מבני הכתה יביא מחר חפץ מהבית - חפץ שיזכיר לנו לשמור על הלשון ולא לדבר שום דבר גנאי!"**

הסתכלנו אחד על השני בסקרנות. הרבה הסביר: **"למשל, פעם מישהו הביא מנעול, כדי להראות שצריך לנעול את הפה. מחר נראה מה אתם תביאו! וגם אני, בעזרת השם, אביא משהו מענין..."**

כאן כלנו נדהמנו - מה הרבה יביא??

את הרבה של פתח ז' כל החידור מכיר. אם תשאלו את הילדים, כלם יגידו לכם שהכנוי שלו הוא 'שמעון הצדיק'. למה? כי קוראים לו ר' שמעון, וכל מי שמכיר אותו יודע שהוא צדיק גדול. הוא מנצל כל רגע פנוי ללמוד תורה, מלא ביראת שמים ובאהבת השם יתברך.

כשהתחלנו את הלמודים בתחלת חודש אלול, כל החידור היה כבר באוירה של התחדשות. אבל אצלנו בפתח, אצל 'שמעון הצדיק', אין כזה דבר "כמו כלם".

כבר ביום הראשון, כשנכנסנו לפתח, הרבה הביט בנו בחיוך אוהב ואמר:

אתם טהורים ומתוקים

"ילדים יקרים! אני מסתכל על הפנים שלכם ואני רואה פנים טהורות. אתם טהורים ומתוקים כי כלכם לומדים תורה, ולמוד תורה של ילדים צדיקים הוא הדבר שהקדוש ברוך הוא כל כך שמח בו!"

ראיתי שכשנכנסתם שכל אחד מהר לתפס מקום. אבל תזכרו - מקום שלומדים בו תורה יכול להיות כמו בית המקדש.

מה החביאו הילדים בשקיות?

למחרת בבקר הגיעו כל ילדי הכיתה עם שקיות וחבילות. האוירה היתה מתוחה ומרגשת. הרבה נכנס, חיד ושאל: "נו, מה הבאתם?" היצירותיות של הילדים היתה מדהימה!

• **שמעון** (התלמיד, לא הרבה...) הביא מחטים וסיכות דוקרות. הוא הסביר: "מלה רעה או דבר גנאי הם כמו דקירה שפואבת מאד לחבר."

• **נפתלי** הוציא פלסטר: "הבאתי פלסטר כדי להזכיר לנו 'להדביק' את הפה ולא להוציא מלים פוגעניות."

• **אלי** הניח על השלחן חבילת טישו: "זה מבטא את הכאב והצער של מי שמדברים עליו, שלפעמים גורמים לו לדמעות..."

• **נתי** הביא פטיש כבד! כלם תמהו, ונתי הסביר: "הפטיש מבטא משהו ששובר ומנפץ. כך לשון הרע שובר והורס את כל הידידות והטוב שבין אדם לחברו."

• **יוסי** הראה משחת שיניים ומי פה: "אלה מבטאים את הצורך לחטא ולנקות את הפה. אנחנו צריכים לשמור על דיבור נקי"

• **יחזקאל** הפתיע את כלם כשהוציא נחש מפלסטיק, שמבטא את הנזק הגדול ואת הנשיכה הפואבת של דברי גנאי.

כשסיימנו להציג את החפצים, הרבה 'שמעון הצדיק' הנהו בראשו בנחת. אז אמר: "עכשיו אני אוציא מהכיס את החפץ שלי." כשכלנו במתח, הוא באמת הצליח להפתיע - הוא הוציא מהכיס בלון אדום ויפה.

הוא פנה אל דניאל ובקש ממנו לנפח את הבלון. דניאל נשף ונשף. הבלון גדל וגדל, עד שהוא קרא: "רבה, הוא

עומד להתפוצץ!"

"עוד נשיפה אחת," אמר הרבה בשלווה.

הבלון התפוצץ ברעש גדול וחתכות קטנות של גומי אדום

עפו לכל עבר

"דניאל," אמר הרבה, "אפשר לבקש ממך לאסוף את כל חלקי הבלון, להחזיר אותו להיות שלם, ולהחזיר את האויר

שיצא, בדיוק כפי שהיה?"

"אבל הרבה!" תמה דניאל, "זה בלתי אפשרי! הבלון נקרע,

ואי אפשר להחזיר את האויר שיצא!"

"נכון מאד," אמר הרבה, והביט בכל ילדי הכיתה. "המילים שכלנו הן כמו האויר שבתוך הבלון. כל עוד הן בפנים - אנחנו שולטים בהן. אבל ברגע שהוצאנו מלה של גנאי או לשון הרע, היא עפה לכל עבר, פוגעת בחבר, ואי אפשר להחזיר אותה חזרה!"

מה למדנו?

מאותו יום, כל ילד בכיתה ז' זוכר את המנעול, את הפלסטר, את הפטיש ואת הבלון האדום...

כשאנחנו רוצים לדבר - אנחנו עוצרים לרגע וזוכרים: הפה שלנו מיעד לדברי תורה, תפלה ואהבת ישראל.

שומרים על פה טהור!

ימי הרחמים והסליחות

ניצוצות ופנינים
לקרבת אלוהים

איך הוא רוצה שאתן לו פרנסה טובה?

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א

מגיע האדם
לדין בראש
השנה,
והקב"ה
אומר:
האדם הזה
בא פעם
אחת אלי

לשמוע דברי תורה? הוא הגיע לשיעור
תורה בכל השנה הזאת? איך הוא רוצה
שאתן לו פרנסה טובה ובריאות איתנה,
אם הוא לא בא ללמוד את תורת
הקדושה? אם הוא בא לשמוע דברי
תורה ויש לו קביעות, אשריו ואשרי
חלקו ומה נעים גורלו.

במסכת אבות (ו) שנינו: 'אמר רבי
יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול
יוצאת מהר חורב, ומכרזת ואומרת:
אוי להם לבריות מעלבונה של תורה',
ואמר מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב
זצ"ל, שבימים הללו - אלול, ראש השנה
ויום הכיפורים - לא רק בת קול יוצאת
ומכרזת, אלא הימים עצמם זועקים
וצועקים - שובו בתשובה!

עד כדי כך יקרים ימי התשובה הללו,
ושונים הם לטובה משאר ימות השנה.
צריך לדעת לנצלם, שהם ימים גדולים
מאוד מאוד. העיקר בימים אלו הוא
ההתבוננות, הבחינה והבדיקה של כל
מעשינו. עוד מעט יבדק המאזן הסופי
שלנו, של כל השנה כולה - 'ודע כי
על כל אלה יביאך במשפט'. צריך
למהר ולחזור בתשובה על העוונות,
ולהוסיף לעצמנו זכויות של מצוות.

(מתוך 'משכני')

אזי הוא מוכשר ואינו צריך ליסורים

כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א

הדגים שבים רועדים...

'הנה, הבהמות והעופות צריכים
למלחם ולשחטם כדי להכשירם
לאכילה, ואילו הדגים מזומנים
ומוכשרים תיכף לאכילה, גם
ללא מליחה ושחיטה.

ונראה לומר הרמז בזה, דהנה
הבהמות והעופות משוטטים
במקומות רפש וטיט וזהמא
ולכלוך, ואילו הדגים מסתובבים
תמיד בתוך המים.

ונרמז בזה, שכאשר האדם
מסתובב ברחוב - במקום טיט
ורפש - אז הוא מוכרח לעבור
תהליך של מירוק וייסורים
(כעניין מליחה ושחיטה) כדי
להכשיר ולזכך את עצמו, ואילו
כשהאדם מסתובב רק במקום
תורה - בתוך המים ("אין מים
אלא תורה". ב"ק פב) - אזי הוא
מוכשר ומזוכך מאליו, ואינו צריך
ליסורים ח"ו שיכשירו ויזככו
אותו.

(גליון התקרבות 694 -

מקור הובא בגליון 'פניני קודש')

מהי אותה "נשיאת חן" לפני הקב"ה?

הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל

הנה בראש השנה משיגים אנו דבר
מופלא ונשגב: "אשרי העם יודעי
תרועה, ה' באור פניך יהלכון" (תהלים
פט) - כביכול הננו "מוציאים מבורא
עולם חיוך", זוכים להארת פנים ממנו
יתברך.

כאשר הקב"ה כביכול מחייך, לפתע
מושפע עלינו שפע עצום של רוחניות
וגשמיות כאחד: "כי באור פניך נתת
לנו ה' אלקינו תורת חיים ואהבת חסד,
וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלוה".
זכורני שביקרתי פעם בבית מסוים,
והילד עשה שם מעשה שלא ייעשה.
אביו כל כך כעס עליו, עד שהילד
לא ידע איפה לשים את עצמו מרוב
מבוכה. לבסוף שאל הילד: "אבא, מדוע
אינך מחייך קצת"?... או אז פרץ האב
בצחוק גדול, וכל הכעס התפוגג.

זה בעצם מה שמתרחש בראש השנה.
בבוקר כלל ישראל "נוטלין שופרותיהן
ותוקעין לפני הקב"ה, והוא עומד
מכסא דין לכסא רחמים ומתמלא
עליהם רחמים" (ויק"ר פכ"ט) - כביכול
הקב"ה 'נותן חיוך'. ע"י חיוך זה כל
הכעס "מתאדה" ומתפוגג, ומתחילה
סוגיא שנקראת מאור פנים.

מאור פנים פירושו: חביבות. הקב"ה
מתחיל להביט עלינו בחביבות. חביבות
היא הכח הגדול והחזק ביותר הקיים
במציאות. ישנם אנשים קשוחים, שרק
חיוך של ילדם הקטן שובה את לבם
ומסוגל להזיז אותם מדעתם. זוהי
חביבות.

(מתוך הגדה של פסח 'תפארת שמשון')